

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Kissojen hyvinvointi Suomessa 2019

Raportti kissojen hyvinvointia koskevan kyselyn tuloksista

Päiväys:	6.10.2020
Asianumero:	6591/04.01.00.03/2020
	Ruokavirasto
Yksikkö:	Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö
Hyväksyjä:	Jaana Mikkola
Laatija:	Sari Salminen
Lisätietoja:	Maa- ja metsätalousministeriön harjoittelija Nanni Olsson on koostanut raportin, joka on viimeistelty Ruokavirastossa.

Tiivistelmä	4
Johdanto	7
1 Menetelmät ja aineistot	8
2 Kissoja koskevat eläinsuojeluongelmat	9
2.1 Vakavimmat kissoja koskevat eläinsuojeluongelmat.....	9
2.2 Ongelmat, joita eläinlääkärit kohtaavat työssään eniten	10
2.3 Kissapopulaatiot.....	11
2.3.1 Kissapopulaatioiden ja populaatioissa elävien kissojen lukumäärä	11
2.3.2 Kissapopulaatioiden hallinnan vaikeudet	13
2.4 Muut kissojen hyvinvointiongelmät.....	14
3 Eläinlääkäreiden toiminta	16
3.1 Valvontaeläinlääkäreiden verkostoituminen	16
3.2 Praktikoiden yhteistyö kissojen leikkauttamiseksi.....	17
3.3 Kannustaminen kissan tunnistusmerkitsemiseen ja rekisteröintiin	18
3.4 Kannustaminen kissan leikkauttamiseen	19
3.5 Keskusteleminen kissan käyttäytymistarpeista ja virikkeellistämisestä	20
3.6 Keskusteleminen kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista	21
3.7 Näkemys praktikon roolista kissojen hyvinvoinnin parantamisessa.....	22
3.8 Eläinlääkäreiden pyrkimykset edistää kissojen hyvinvointia muilla tavoin	22
4 Kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi tarvittavat toimet	24
4.1 Olennaisimmat keinot kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyyn.....	24
4.2. Tekijät, joilla on eniten vaikutusta muiden kuin populaatiokissojen hyvinvointiin	25
4.3 Kissaongelmia ennaltaehkäisevä tiedotustoiminta.....	28
4.3.1 Tehokkain viranomaisen tiedotustoiminta.....	28
4.3.2 Muut tiedotuksen aiheet	28
4.3.3 Tiedottajatahot ja tiedonvälityskanavat.....	29
4.3.4 Tiedon vastaanottajat	30
4.3.5 Koulutus	30
5 Kehitysehdotukset	31
5.1 Esiin noussut sääntelytarve.....	31
5.1.1 Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakko.....	31
5.1.2 Kissojen ulkoilun sääntely.....	32
5.1.3 Omistajalla olevien kissojen lukumäärän rajoittaminen	32
5.1.4 Kissapopulaatioita koskevan lainsäädännön selkiyttäminen	34
5.1.5 Muita lainsäädännön kehittämisehdotuksia	34
5.2 Muun vaikuttamisen tarve	35
5.2.1 Kissojen arvostuksen lisääminen	35
5.2.2 Kissojen käyttäytymistä, hoitoa ja sairauksia koskevan tiedon lisääminen	36
5.2.3 Kissapopulaatioita koskevan tiedotuksen tarve	36
5.2.3 Löytöeläinhoitoloita koskeva ohjeistus	37
5.3 Muita kehitysideoita	38
5.3.1 Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä.....	38
5.3.2 Kissan taloudellisen arvon nostaminen	39

Liite 1. Alkuperäinen kysely 40

TIIVISTELMÄ

Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto ja SEY Suomen Eläinsuojelu ry laativat vuoden 2019 alkupuolella eläinlääkäreille suunnatun kyselyn kissojen hyvinvoinnin ongelmakohdista. Tämä raportti perustuu eläinlääkäreiden kyselyyn antamiin vastauksiin.

Vastaajat pitivät vakavimpina kissoja koskevina eläinsuojeluongelmina vapaasti lisääntyviä kissoja ja kissapopulaatioita, hylättyjä kissoja sekä vakavasti laiminlyötyjä kotikissoja. Kissayksilöiden lukumäärällä mitattuna eläinlääkärit kohtaavat työssään eniten hammasongelmia, sisäkissojen virikkeettömyyttä ja siitä seuraavia hyvinvointiongelmia sekä sisäkissojen lihavuutta ja siitä seuraavia ongelmia. Lisäksi vastaajat toivat esiin etenkin arvostuksen puutteen ja omistajien tietämättömyyden haitalliset vaikutukset kissojen hyvinvointiin. Tehokkaimpana keinona puuttua muihin kuin populaatioihin liittyviin eläinsuojeluongelmiin pidettiin tiedotuksen lisäämistä kissan tarpeista ja hyvästä hoidosta.

Moni vastaajista piti alueellaan olevien kissapopulaatioiden ja niissä elävien kissojen lukumäärän arvioimista mahdottomana. Alueesta riippuen arviot vaihtelivat ei yhdestäkään populaatiosta satoihin populaatioihin ja enimmillään jopa 15 000 kissaan. Keskimäärin populaatioissa vaikuttaisi kyselyn perusteella olevan 10 - 60 kissaa. Kehitys kissapopulaatioiden suhteen vaikuttaa kyselyn perusteella olevan jokseenkin positiivista. Kissapopulaatioiden hallinnassa vaikeimmaksi koettiin tiedon saaminen ajoissa kehittyvistä tai olemassa olevista populaatioista. Eläinlääkärit pitivät kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä olennaisimpana vapaasti ulkoilevien kissojen sterilisaation tai kastration säätämistä pakolliseksi ja varhaista puuttumista, kun ei-toivottuja kissoja jo alkaa syntyä.

Kyselyssä selvitettiin myös eläinlääkäreiden toimintaa, joka osaltaan vaikuttaa kissojen hyvinvointiin. Valtaosa valvontaeläinlääkäreistä on kyselyn perusteella verkostoitunut alueellaan eläinsuojelualan vapaaehtoistoimijoiden ja poliisin kanssa. Sosiaalitoimen kanssa on verkostoitunut hieman alle puolet toimijoista. Lisäksi viidesosa ilmoittaa verkostoituneensa muun kissaongelmiin liittyvän yleishyödyllisen verkoston kanssa. Valtaosa kyselyyn vastanneista praktikoista ei tee yhteistyötä eläinsuojeluyhdistysten tai muiden vastaavien tahojen kanssa kissojen leikkauttamiseksi. Eläinlääkäreiden käytännöissä kannustaa omistajaa tunnusmerkitsemään ja rekisteröimään tunnistusmerkitön kissa on melko suurta hajontaa: neljäsosa vastaajista kannustaa rekisteröintiin aina, kun kissa käy heidän vastaanotollaan ja 7 % ei tee niin koskaan. Leikkaamattomien kissojen sterilisointiin ja kastrointiin sen sijaan kannustetaan säännöllisesti: 70 % kyselyyn vastanneista eläinlääkäreistä kannustaa omistajaa leikkauttamaan kissan aina, kun leikkaamaton kissa käy heidän vastaanotollaan. Kissan käyttäytymistarpeista ja sisäkissan virikkeellistämisestä eläinlääkärit keskustelevat harvemmin omistajan kanssa: selvä enemmistö vastaajista keskustelee omistajan kanssa tästä vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma. Noin puolet kyselyyn vastanneista eläinlääkäreistä

keskustelee asiakkaaksi tulleen omistajan kanssa kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma.

Valtaosa vastaajista koki praktikon roolin tärkeäksi kissojen hyvinvoinnin parantamisessa. Etenkin rooli tiedonjakajana ja kissanomistajien valistajana koettiin merkittävänä, sillä eläinlääkärinä pidetään luotettavana tietolähteenä. Praktikon antamat neuvot käsittelevät etenkin kissojen hyvinvointia ja terveysongelmien ennaltaehkäisyä. Toisaalta vastauksissa nousi esiin huoli siitä, ettei kiireisellä praktiikalla jää aikaa keskustella omistajien kanssa kissojen hyvinvoinnista, vaan ainoastaan hoitaa akuutti asia, jonka vuoksi kissa on tuotu vastaanotolle. Praktikon vaikutusmahdollisuuksia heikentää myös se, etteivät pahimmat ongelmatapaukset päädy laisinkaan eläinlääkəriin tai viedään sinne vasta, kun on jo liian myöhäistä.

Parhaiten kissaongelmia ennaltaehkäisevänä viranomaisten tiedostustoimintana eläinlääkärit pitivät kansalaisille suunnattua julkista viestintäkampanjaa koskien kissapopulaatioita ja niiden ennaltaehkäisyä. Toiseksi tärkeimpänä toimenä pidettiin kansalaisille suunnattua julkista viestintäkampanjaa koskien sisäkissojen tarpeita. Tiedottamisen ja kampanjoinnin avulla haluttiin nostaa kissan arvostusta ja päästä eroon käsityksestä, jonka mukaan kissa on helppo ja halpa lemmikki. Viranomaisilta kaivattiin enemmän tiedotustoimintaa ja viranomaistaho koettiin myös uskottavimpana tiedontuottajana.

Lainsäädännön tiukentamista koskevat toimintaehdotukset koskivat etenkin tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuutta, henkilöllä tai taloudessa olevien kissojen lukumäärän rajoittamista sekä kissojen vapaan ulkoilun sääntelyä. Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätäminen laissa pakolliseksi oli kyselyn suosituin lainsäädännön kehittämistä koskeva ehdotus. Usea vastaaja kaipasi joko henkilöllä tai taloudessa olevien kissojen lukumäärän rajoittamista lainsäädännön keinoin ja tähän liittyi myös ehdotus lakiin kirjatusta omistajan velvollisuudesta kontrolloida kissan lisääntymistä. Kissojen vapaa ulkoilu herätti paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan, sekä useita erilaisia lainsäädännön kehitysehdotuksia, kuten vapaan ulkoilun kieltäminen täysin tai kieltäminen taajamissa sekä ulkoilevien kissojen pakollinen sterilisaatio tai kastraatio. Toisaalta osassa vastauksista kritisoitiin myös kissojen pitämistä pysyvästi sisällä. Ylipäätään sääntelyyn ja rangaistuksiin kaivattiin selkeyttä, jotta ongelmatilanteisiin puuttuminen helpottuu. Selkeyttämistä kaipaavana painopisteenä nousi esiin kissapopulaatioita koskeva sääntely. Myös jalostusta ja eläinten verkkokauppaa koskevalle sääntelylle nähtiin tarvetta.

Lainsäädännön kehittämisen lisäksi tarpeellisenä pidettiin etenkin julkista keskustelua ja kampanjointia kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi. Tärkeinä aiheina nähtiin kissojen arvostuksen parantaminen sekä ihmisten tietoisuuden lisääminen kissojen tarpeista. Kissojen heikko arvostus on juurisyyntä moneen muuhun ongelmaan ja omistajien tietämyksen lisääminen kissan käyttäytymistarpeista, hoidontarpeesta ja sairauksista voisi vähentää merkittävästi kissojen kokemaa kärsimystä. Tiedottamista kaivattiin myös kissapopulaatioiden ehkäisystä ja niihin

puuttumisesta. Osa vastaajista koki myös eläinsuojeluyhdistysten ja löytöeläinlaitosten kaipaavan ohjeistusta kissa-asioissa.

Moni vastaaja katsoi yhteistyön lisäämisen eri toimijatahojen välillä tärkeäksi tekijäksi kissojen hyvinvoinnin parantamiseksi. Kissoja koskevien ongelmien katsottiin usein liittyvän isompiin sosiaalisiin ongelmiin, kuten syrjäytymiseen tai köyhyyteen, minkä vuoksi eläinsuojeluviranomaisten tulisi lisätä yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa. Myös poliisin ja eläinsuojelujärjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö nähtiin vastauksissa merkittävänä ongelmatilanteisiin puuttumiseksi.

Kissan taloudellinen arvo nousi vastauksissa toistuvasti esiin ja eriäviä mielipiteitä heräsikin vähävaraisten kissanomistajien tukemisesta. Jotkut vastaajat pitivät kissojen hyvinvoinnin kannalta tärkeänä kohtuuhintaisten eläinlääkäripalveluiden turvaamista ja vähävaraisten taloudellista tukemista kissojen hoidossa esimerkiksi kampanjoiden avulla. Toisaalta usea vastaaja katsoi, ettei kissan arvoa tule alentaa esimerkiksi kampanjoilla, vaan ennemminkin korostaa sitä, ettei kissa ole helppo ja halpa lemmikki.

JOHDANTO

Keskustelu kissojen hyvinvoinnista on lisääntynyt viime vuosien aikana. Kissan asema suomalaisessa yhteiskunnassa on monitahoinen – kärjistäen voidaan sanoa, että osa kissoista elää elämänsä rakastettuina lemmikkeinä ja arvostettuina perheenjäseninä, kun taas osa kissoista elää elämänsä varsin karuissa olosuhteissa, jopa villiintyneenä, ilman tarvitsemaansa hoitoa ja huolenpitoa. Muiden kotieläinten pidosta poiketen kissojen annetaan usein liikkua omatoimisesti ulkona. Ulkona yksin liikkuvaa kissaa saattavat uhata monet vaarat, kuten liikenne ja petoeläimet. Ulkona vapaana liikkuvat lisääntymiskykyiset kissat johtavat nopeasti kissojen suunnittelemattomaan lisääntymiseen ja suurienkin kissapopulaatioiden syntyyn. Kissapopulaatioissa kissat kärsivät paitsi puutteellisista olosuhteista, myös taudeista, sukusiitoksen mukanaan tuomista ongelmista ynnä muista ongelmista. Toisaalta kun ymmärryksen kissan lajityypillisistä tarpeista on lisääntynyt, esiin on noussut kysymys myös elämänsä sisäkissoina elävien kissojen elämänlaadusta. Ainakin ylipaino, elintasosairaudet ja virikkeettömyys on nostettu esiin sisäkissojen hyvinvointia uhkaavina seikkoina.

Maa- ja metsätalousministeriössä on viime vuosien aikana valmisteltu eläinsuojelulain kokonaisuudistusta. Kissoja koskevat hyvinvointiongelmat on nostettu toistuvasti esiin eläinsuojelulain korvaavan uuden eläinten hyvinvointilain valmistelun yhteydessä. Lakiluonnokseen on kaavailtu joitain sellaisia säännöksiä, jotka ovat merkityksellisiä erityisesti kissojen pidon osalta. Lakiin on esimerkiksi sisällytetty säännös siitä, että eläinten pitäjän olisi estettävä pitämiensä nisäkkäiden hallitsematon lisääntyminen. Tarkemmat kissojen pitoa koskevat säännökset annettaisiin kuitenkin pääosin myöhemmin annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Rinteen hallitusohjelmaan vuosille 2019 - 2023 on kirjattu tavoite paitsi koirien, myös kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä. Tavoite on tarkoitus toteuttaa kaksivaiheisesti siten, että koirien pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti toteutetaan ensin ja kissat sen jälkeen.

Maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto ja SEY Suomen Eläinsuojelu ry laativat vuoden 2019 alkupuolella eläinlääkäreille suunnatun kyselyn kissojen hyvinvoinnin ongelmakohdista. Tarkoituksena oli kartoittaa erityisesti praktiikassa kissoja hoitavien eläinlääkäreiden ja eläinsuojeluvalvontaa tekevien valvontaeläinlääkäreiden näkemyksiä siitä, mitkä ovat kissojen hyvinvointia eniten heikentäviä tekijöitä nykypäivän Suomessa. Vastaajia pyydettiin arviomaan esimerkiksi alueellaan elävien populaatiokissojen määrää sekä vastaanotolle tuotujen kissojen yleisimpiä hyvinvointiongelmia. Lisäksi kartoitettiin toimenpiteitä, joilla vastaajat pyrkivät vaikuttamaan kissojen pitoon ja hyvinvointiin. Samalla vastaajia pyydettiin esittämään ajatuksiaan siitä, miten kissojen hyvinvointia voitaisiin jatkossa tehokkaimmin parantaa. Tuloksia on tarkoitus hyödyntää kissoja koskevan lainsäädännön valmistelussa sekä ohjeistuksen ja tiedotuksen laatimisessa eri sidosryhmille ja kansalaisille.

1 MENETELMÄT JA AINEISTOT

Kysely toteutettiin 28.6. - 31.8.2019 ja sen kohderyhmänä olivat eläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit.

Pyrkimys oli tavoittaa mahdollisimman monia eläinlääkäreitä ympäri Suomen. Kysely lähetettiin Suomen Eläinlääkäripraktikot ry:n jäsenille ja läänineläinlääkäreiden kautta kaikille kuntien ja kaupunkien virkaeläinlääkäreille. Lisäksi kysely oli saatavilla eläinlääkäreiden suljetussa Facebook-ryhmässä.

Kyselyyn vastasi 219 eläinlääkäreitä, joista 69 % hoitaa praktiikassaan kissapotilaita, 37 % tekee eläinsuojeluvalvontaa ja 16 % on viranomaisia, jotka eivät tee eläinsuojeluvalvontaa. Lisäksi 5 % vastanneista ei tee mitään edellä mainituista. Prosentteja tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon, että osa eläinlääkäreistä tekee sekä eläinsuojeluvalvontaa että hoitaa praktiikassaan kissapotilaita.

Osa kysymyksistä oli suunnattu kaikille vastaajille, kun taas osa oli jaoteltu sen mukaan, tekeekö vastaaja eläinsuojeluvalvontaa vai hoitaako tämä praktiikassa kissoja. Kissapopulaatioita koskevat kysymykset oli lähtökohtaisesti suunnattu valvontaeläinlääkäreille ja asiakkaaksi tulleen kissanomistajan neuvontaa koskevat kysymykset kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Kaikkien vastaajien on kuitenkin ollut teknisesti mahdollista halutessaan vastata kaikkiin kysymyksiin.

Alkuperäinen kysely löytyy raportin liitteenä.

2 KISSOJA KOSKEVAT ELÄINSUOJELUONGELMAT

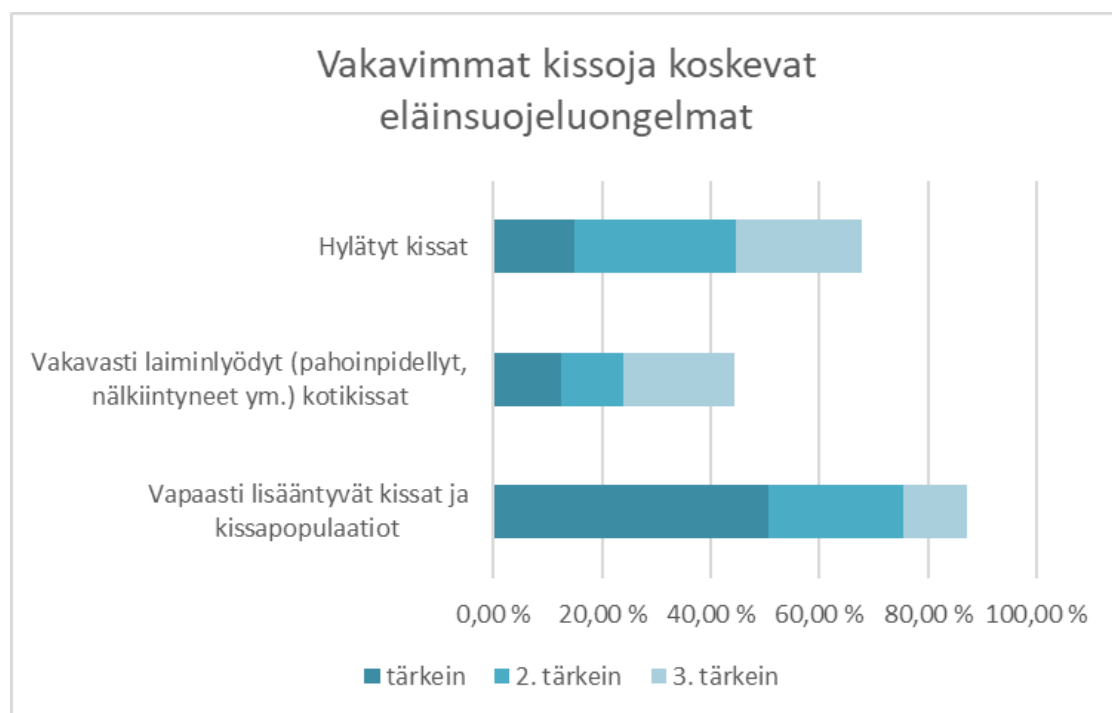
2.1 Vakavimmat kissoja koskevat eläinsuojeluongelmat

Eläinsuojeluvalvontaa tekevilla eläinlääkäreillä, kissoja praktiikassa hoitavilla eläinlääkäreillä ja muilla vastanneilla oli melko yhteneväinen linja kissoja koskevien eläinsuojeluongelmien vakavuuden arvioinnissa. Arvioinnissa pyydettiin ottamaan huomioon sekä ongelman yleisyys että yksilölle koituva haitta.

Vastaajat pitivät vapaasti lisääntyviä kissoja ja kissapopulaatioita vakavimpana kissoja koskevana eläinsuojeluongelmana. Kaikista vastaajista 51 % piti tätä tärkeimpänä ongelmana, 25 % toiseksi tärkeimpänä ja 12 % kolmanneksi tärkeimpänä. Kolmen tärkeimmän ongelman joukkoon tämän valitsi 93 % valvontaeläinlääkäreistä, 87 % praktikoista ja 91 % viranomaisista, jotka eivät tee eläinsuojeluvalvontaa.

Seuraavaksi vakavimpana eläinsuojeluongelmana pidettiin hylättyjä kissoja. Kaikista vastaajista 15 % piti tätä tärkeimpänä ongelmana, 30 % toiseksi tärkeimpänä ja 23 % kolmanneksi tärkeimpänä. Kolmen tärkeimmän ongelman joukkoon tämän valitsi 72 % valvontaeläinlääkäreistä, 65 % praktikoista ja 94 % viranomaisista, jotka eivät tee eläinsuojeluvalvontaa.

Kolmanneksi suurimpana ongelmana koettiin vakavasti laiminlyödyt kotikissat. Vakavasti laiminlyödyllä tarkoitettiin kyselyssä esimerkiksi pahoinpideltyä tai nälkiintynyttä kotikissaa. Kaikista vastaajista 12 % piti tätä tärkeimpänä ongelmana, 12 % toiseksi tärkeimpänä ja 20 % kolmanneksi tärkeimpänä. Kolmen tärkeimmän ongelman joukkoon tämän valitsi 43 % valvontaeläinlääkäreistä, 42 % praktikoista ja 61 % viranomaisista, jotka eivät tee eläinsuojeluvalvontaa.

Näiden kolmen edellä mainitun vaihtoehdon lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan myös muiden kissoihin kohdistuvien eläinsuojeluongelmien vakavuutta. Seuraavassa tarkastelussa suluissa ilmoitettu prosenttiluku on saatu laskemalla yhteen vastaukset, jossa ongelmaa pidettiin vakavimpana, toiseksi vakavimpana tai kolmanneksi vakavimpana kissoja koskettavana eläinsuojeluongelmana. Ongelmallisiksi katsottiin sisäkissojen virikkeettömyys ja siitä seuraavat hyvinvointiongelmat (29 %), kissojen ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja sairaudenhoidon puutteet (25 %) sisäkissojen lihavuus ja siitä seuraavat ongelmat (20 %) sekä kissojen vapaa ulkoilu onnettomuusriskin vuoksi (19 %).

2.2 Ongelmat, joita eläinlääkärit kohtaavat työssään eniten

Kyselyssä tarkasteltiin kissojen hyvinvointiongelmiensa laajuutta myös kissojen lukumäärällä mitaten. Seuraavissa kappaleissa suluissa ilmoitettu prosenttiluku on saatu laskemalla yhteen vastaukset, jossa ongelmaa pidettiin tärkeimpänä, toiseksi tärkeimpänä tai kolmanneksi tärkeimpänä. Ensin tarkastellaan tuloksia yleisesti, minkä jälkeen erotellaan vastaukset sen mukaan, onko vastaaja praktikko, valvontaeläinlääkäri vai viranomainen, joka ei tee eläinsuojeluvalvontaa.

Kissayksilöiden lukumäärällä mitattuna eläinlääkärit kohtaavat työssään eniten hammasongelmia (57 %), toiseksi eniten sisäkissojen virikkeettömyyttä ja siitä seuraavia hyvinvointiongelmia (49 %) ja kolmanneksi eniten sisäkissojen lihavuutta ja siitä seuraavia ongelmia (47 %). Vapaasti lisääntyviin kissoihin ja kissapopulaatioihin liittyvät ongelmat jäivät kokonaisarvioinnissa neljänneksi (44 %), mutta etenkin eläinsuojeluvalvontaa tekevät ja muut viranomaiset pitivät sitä laajuudeltaan tärkeimpänä kohtaamana ongelmana. Eläinlääkäreiden työssään kohtaamia ongelmia ovat myös kissojen vapaa ulkoilu onnettomuusriskin vuoksi (32 %), hylätyt kissat (30 %) sekä vakavasti laiminlyödyt (pahoinpidellyt, nälkiintyneet, ym.) kotikissat (21 %).

Kissapotilaita praktiikassa hoitavat eläinlääkärit vastasivat lukumäärällisesti yleisimmäksi hammasongelmat (77 %), toiseksi yleisimmäksi sisäkissojen virikkeettömyyden ja siitä seuraavat hyvinvointiongelmat (66 %) ja kolmanneksi yleisimmäksi sisäkissojen lihavuuden ja siitä seuraavat ongelmat (64 %).

Viranomaisten työssään kohtaamat ongelmat painottuvat toisin kuin praktikkojen. Valvontaeläinlääkärit kohtaavat työssään kissayksilöiden lukumäärällä mitattuna eniten vapaasti lisääntyviä kissoja ja kissapopulaatioita (73 %), toiseksi eniten hylättyjä kissoja koskevia ongelmia (55 %) ja kolmanneksi eniten hammasongelmia (47 %).

Viranomaiset, jotka eivät tee eläinsuojeluvalvontaa kohtasivat eniten ongelmia, jotka liittyvät vapaasti lisääntyviin kissoihin ja kissapopulaatioihin (62 %), toiseksi eniten sisäkissojen lihavuutta ja siitä seuraavia ongelmia (52 %) ja kolmanneksi eniten hylättyjä kissoja koskevia ongelmia (50 %).

2.3 Kissapopulaatiot

2.3.1 Kissapopulaatioiden ja populaatioissa elävien kissojen lukumäärä

Kysymys kissapopulaatioiden ja niissä elävien kissojen lukumäärästä oli suunnattu eläinsuojeluvalvontaa alueella tekeville eläinlääkäreille. Aluetta ei kuitenkaan kysymyksessä tarkemmin määritelty, eli samalta alueelta saattaa olla useampi vastaaja. Moni vastaajista piti alueellaan olevien kissapopulaatioiden ja niissä elävien kissojen lukumäärän arvioimista mahdottomana. Myös hajonta vastauksissa oli valtavaa: joillakin alueilla ei arvioitu olevan yhtäkään populaatiota ja toisilla taas jopa satoja populaatioita. Populaatiokissojen määrä vuorostaan vaihteli ei yhdestäkään kissasta jopa 15 000 kissaan. Populaatioiden arvioitiin osassa alueita muodostuvan noin 5 - 50 kissasta, toisilla alueilla taas arvioitiin olevan isoja, jopa 100 kissan populaatioita. Keskimäärin populaatioissa vaikuttaisi kyselyn perusteella olevan 10 - 60 kissaa. Arvioinnin hankaluutta kuitenkin korostettiin vastauksissa.

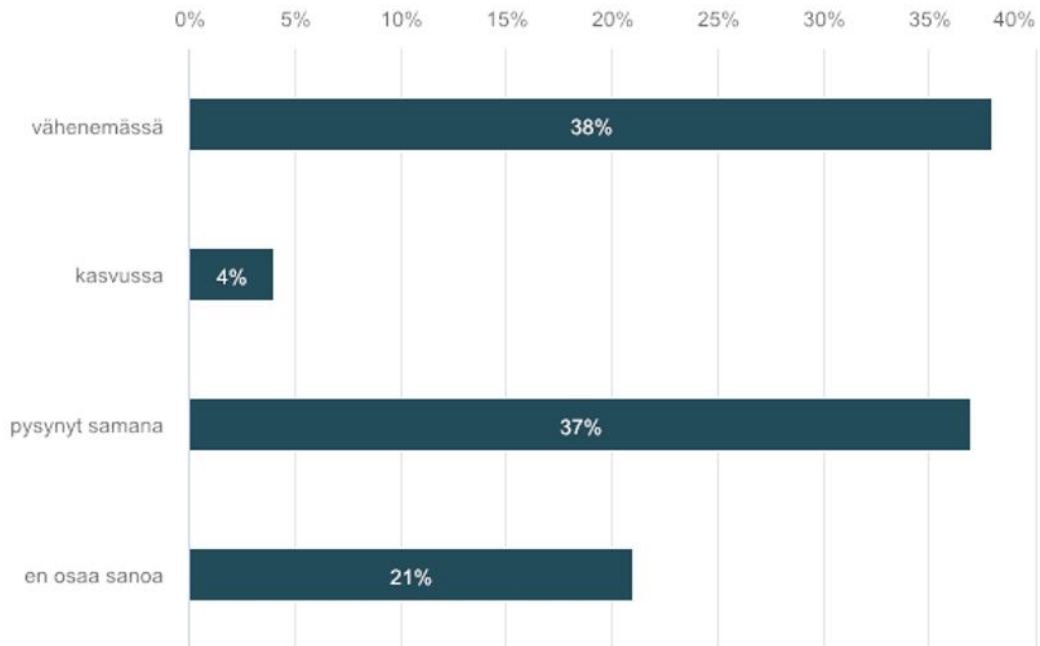
Alle 50 000 asukkaan alueilla arviot kissapopulaatioiden määrästä vaihtelivat muutamasta populaatiosta 50 populaatioon ja arviot kissojen määrästä kymmenistä kissoista jopa viiteen tuhanteen kissaan. Alueilla, joissa asui 50 000 - 100 000 asukasta, olivat arviot populaatioiden määrästä samaa luokkaa kuin pienemmillä alueilla: muutamasta populaatiosta 50 populaatioon. Pari vastaajaa myös arvioi, ettei heidän alueellaan ole lainkaan kissapopulaatioita. Alueella olevien populaatiokissojen määriä koskevat arviot vuorostaan vaihtelivat ei yhdestäkään kissasta yli tuhanteen kissaan. Yli 100 000 asukkaan alueilla arviot populaatioiden määrästä vaihtelivat muutamasta jopa satoihin populaatioihin. Arviot kissojen määrästä vastaavasti vaihtelivat reilusta sadasta kissasta 15 000 kissaan.

Valvontaeläinlääkäreiltä tiedusteltiin myös heidän käsitystään alueella olevien kissapopulaatioiden määrän kehityksestä viime vuosina. Kehitys kissapopulaatioiden suhteen vaikuttaa kyselyn perusteella olevan jokseenkin positiivista: vain 4 %

vastaajista koki kissapopulaatioiden määrän alueellaan kasvaneen viimeisen viiden vuoden aikana. Sen sijaan 38 % vastaajista koki populaatioiden määrän vähentyneen viimeisen viiden vuoden aikana ja 37 % tilanteen pysyneen samana. 21 % vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa”.

9. Käsitykseni mukaan kissapopulaatioiden määrä on alueellani viimeisten viiden vuoden aikana

Vastaajien määrä: 79

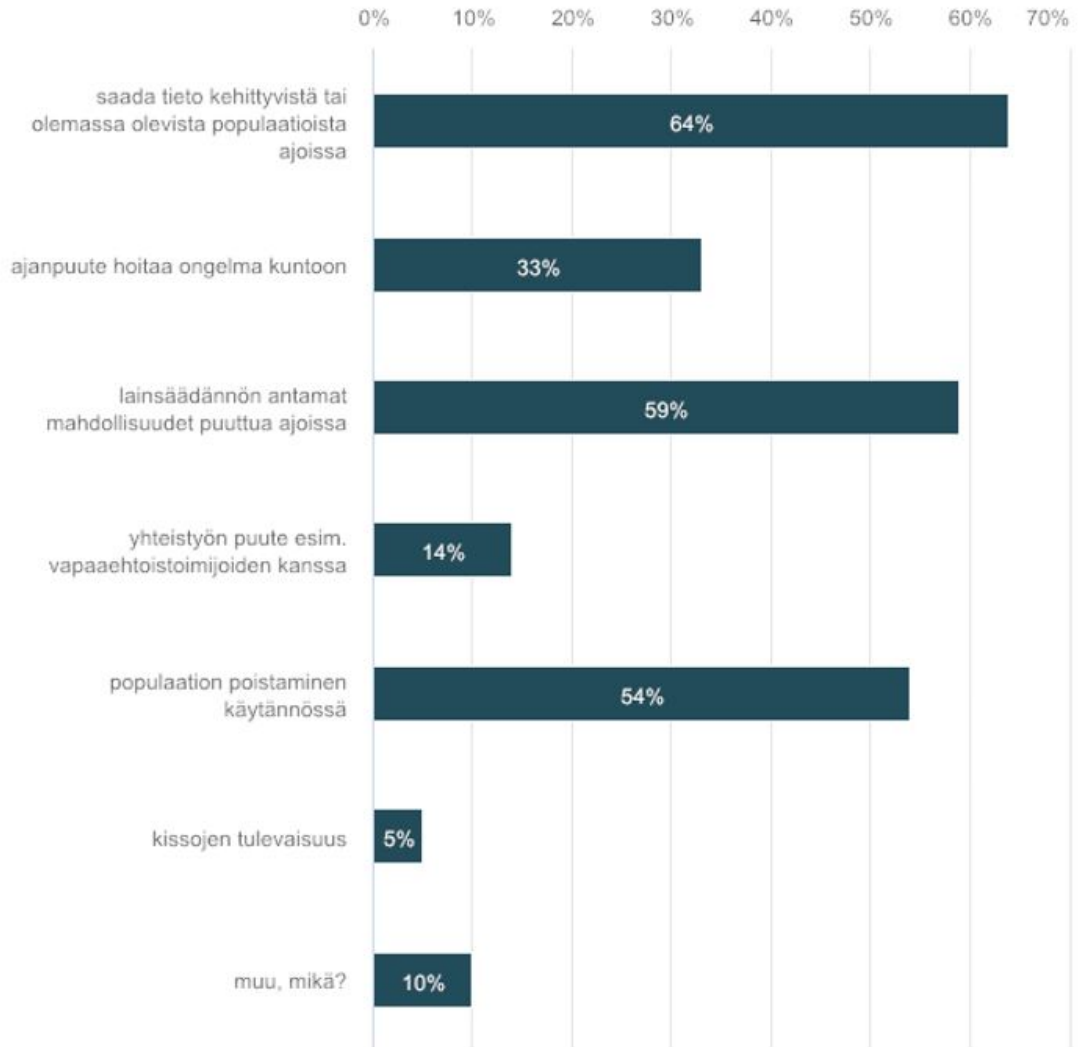

Moni vastaaja kertoi kuitenkin avoimessa vastauksessa, ettei heillä ole tietoa alueellaan olevien populaatioiden määrästä, mikä luonnollisesti vaikuttaa myös määrän kehityksen arviointiin. Eräs vastaaja kertoi, että paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen vielä toimiessa aktiivisesti tuli kissapopulaatioita usein tietoon ja hylättyjä tai sairaita kissoja tuli heille paljon. Yhdistyksen toiminnan hiivuttua ei hylättyjä tai sairaita kissoja tullut enää samassa mittakaavassa eikä populaatioita ilmennyt yhtä paljon. Vastaaja epäili, ettei populaatiokissojen määrä ole vähentynyt, vaan ainoastaan niiden tuleminen tietoon on heikentynyt. Eläinsuojeluyhdistysten käsitykset villiintyneiden ja populaatiokissojen määrän kehityksestä poikkeavatkin eläinlääkäreiden arvioista: SEY:n selvitykseen vuonna 2018 osallistuneista eläinsuojeluyhdistyksistä 30 % ilmoitti kissojen lukumäärän selvästä kasvusta ja vain 11 % arvioi kissojen lukumäärän vähentyneen (Kosonen, Katja (2019). Kissakysely 2018. Katsaus Suomen eläinsuojeluyhdistysten kissatilanteeseen. Helsinki: SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry).

2.3.2 Kissapopulaatioiden hallinnan vaikeudet

11. Kissapopulaatioiden hallinnassa vaikeinta on tai eniten viranomaistoimien onnistumista rajoittaa;

Vastaajien määrä: 80, valittujen vastausten lukumäärä: 190

Kysymys kissapopulaatioiden hallinnan vaikeudesta oli suunnattu eläinsuojeluvalvontaa tekeville eläinlääkäreille. Kissapopulaatioiden hallinnassa vaikeimmaksi tai eniten viranomaistoimien onnistumista rajoittavaksi tekijäksi koettiin tiedon saaminen ajoissa kehittyvistä tai olemassa olevista populaatioista (64 % vastaajista). Toiseksi eniten viranomaistoimien onnistumista rajoittavat lainsäädännön antamat mahdollisuudet puuttua ajoissa (59 % vastaajista). Yli puolet (54 %) vastaajista koki yhdeksi vaikeimmista seikoista kissapopulaatioiden hallinnassa myös populaation poistamisen käytännössä. Kolmannes vastaajista (33 %) piti onnistumista rajoittavana tekijänä ajanpuutetta hoitaa ongelma kuntoon. Yhteistyön puute esim. vapaaehtoistoimijoiden kanssa (14 % vastaajista) ja kissojen tulevaisuus (5 % vastaajista) koettiin osaltaan populaatioiden hallintaa vaikeuttavina tekijöinä.

Lainsäädännön ei koeta tarjoavan tarpeeksi työkaluja puuttua populaatioihin. Vastauksissa on kritisoitu, että kissojen hallitsematon lisääntyminen ei riitä syyksi puuttua tilanteeseen, vaan lisäksi tarvitaan jokin toinen hyvinvointiongelma ennen kuin tilanteeseen puuttuminen on mahdollista. Sääntely koettiin tehottomaksi myös silloin, jos populaatiossa on kyse villikissoista. Myös poliisin epäyhtenäinen esitutkintalinja nostettiin esiin ongelmana: erään vastaajan mukaan valvontaeläinlääkärin on hankalaa motivoida itseään suuritöiseen urakkaan ja toisaalta motivoida rangaistusuhalla omistajaa puuttumaan populaatiotilanteeseen, mikäli tutkinnan eteneminen riippuu täysin tutkinnanjohtajasta. Vastaaja ei koe poliisin käyttävän lain sallimia mahdollisuuksia edistää asiaa ja toivoo uuden eläinsuojelulain parantavan tilannetta.

Eläinlääkärit nostivat esiin myös muita kuin vastausvaihtoehdoissa esitettyjä haasteita. Ongelmalliseksi koettiin mm. kiinteistön tai kissojen omistajan yhteistyöhaluttomuus ja asenteet kissoja kohtaan. Myös ongelman laajuus vaikeuttaa siihen puuttumista. Eräs vastaaja nosti esiin siihen liittyen ongelman liikkuvuuden: kissojen suuren määrän vuoksi kaikkia ei saada loukutettua ja stressaantuneina kissat pakenevat muualle ja siten populaatio-ongelma vaihtaa paikkaa. Vapaana liikkuvia leikkaamattomia kissoja on ympäri Suomea ja populaatioiden paikantaminen on hankalaa. Eräissä vastauksessa katsottiin lisäksi kissapopulaatioiden kytkeytymisen muihin yhteiskunnallisiin ongelmiin, kuten köyhyyteen, yksinäisyyteen ja syrjäytyneisyyteen, tekevän siihen puuttumisesta monimutkaista.

2.4 Muut kissojen hyvinvointiongelmat

Kohdissa 2.1 ja 2.2 esitettyjen valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi eläinlääkärit toivat esiin muita kissoja koskevia hyvinvointiongelmia. Seuraavat ongelmat toistuivat useissa vastauksissa.

Arvostuksen puute. Avoimissa vastauksissa kissojen arvostuksen puute nousi selvästi yleisimmäksi ongelmaksi. Kissaa pidetään halpana ja helppona lemmikkinä, jonka hoitoon ei haluta panostaa. Eläinlääkärit ovat havainneet omistajien haluttomuutta tarjota kissalle eläinlääkärihoitoa edes silloin, kun se olisi välttämätöntä kissan hyvinvoinnin turvaamiseksi. Eräissä vastauksissa kissojen hyvinvointiongelmiksi nimettiin hoitamattomina pitkälle edenneet munuais- ja kilpirauhassairaudet, ruoansulatuskanavan ongelmat sekä suutulehdukset. Terveystieteiden puutteiden, kuten rokotusten, loishäätöjen ja suunhoidon laiminlyöntien lisäksi arvostuksen puute näkyy myös kissojen jättämisessä useiksi päiviksi yksin kotiin vailla huolenpitoa, turkinhoidon laiminlyönnissä, pitopaikkojen puutteellisuudessa sekä kissojen hylkäämisessä. Erityisesti ikääntyvien kissojen hoidosta huolehtiminen on puutteellista. Eräs yksittäinen vastaaja piti ongelmallisena myös eläinlääkäreiden asenteita kissoja kohtaan.

Omistajien tietämättömyys. Annetuissa vastauksissa arvostuksen puutteeseen linkittyy myös omistajien tietämättömyys kissojen tarpeista ja luontaisesta käyttäytymisestä sekä osaamattomuus tunnistaa ja tulkita kissan oireilua. Useissa vastauksissa toistuu huoli siitä, että kissat tuodaan eläinlääkärille aivan liian myöhään tai ei ollenkaan. Eläinlääkäreiden mukaan tietämättömyys kissan tarpeista konkretisoituu myös mm. riittämättömänä, yksipuolisena tai kissalle sopimattomana ruokintana, pentujen vieroittamisena emostaan liian varhain sekä kissan pitämisenä stressaavissa pito-olosuhteissa. Stressaavina pito-olosuhteina tuotiin esiin liian monien tai keskenään huonosti toimeen tulevien kissojen pitäminen samassa taloudessa. Myös pitopaikkojen virikkeettömyys, siivottomuus, vaarallisuus ja ahtaus nostettiin esiin haitallisina olosuhteina. Toisaalta stressiä esiintyy myös löytökissoilla, jotka eivät pidemmänkään ajan kuluessa ole sopeutuneet elämään ihmisen kanssa. Stressi aiheuttaa kissoille terveys- ja käytösongelmia, kuten esimerkiksi virtsatieongelmia, jotka nousivat vastauksissa esiin myös itsenäisinä, lukumäärällisesti merkittävänä hyvinvointiongelmia. Muutamassa vastauksessa mainittiin myös eläinlääkäreiden puutteelliset valmiudet hoitaa kissoja.

Tarttuvat taudit ja kissojen vapaa ulkoilu. Tarttuvien tautien riskiä lisäävänä tekijänä tuotiin esiin raakaruokinta. Huolta aiheutti myös tautien leviäminen eläinsuojelujärjestöjen ja löytöeläinhoitoloiden välittämien kissojen myötä. Muutamassa vastauksessa esitettiin kissojen vapaan ulkoilun olevan hyvinvointiongelma onnettomuusriskin lisäksi myös tautien tartuntariskin vuoksi. Kissojen vapaata ulkoilua vastustettiin paitsi kissalle aiheutuvien ongelmien vuoksi, myös siksi että siitä voi aiheutua tuhoa alueen lintu- ja muissa pieneläinpopulaatioissa sekä ärtymystä naapurustossa. Toisaalta osassa vastauksista myös kannatettiin kissojen vapaata ulkoilua, jotta kissa pääsee toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan ja välttyy virikkeettömyyteen liittyviltä hyvinvointiongelmilta. Kaikki vastaajat eivät nähneetkään kissojen vapaata ulkoilua lainkaan hyvinvointiongelmana, päinvastoin.

Omistajan negatiivisten olosuhteiden vaikutus kissan hyvinvointiin. Vastaajat katsoivat kissojen eläinsuojeluongelmia aiheutuvan myös tilanteissa, joissa omistajan elämänhallinta on ikääntymisen, syrjäytymisen tai mielenterveys-, päihde- tai taloudellisten ongelmien vuoksi heikentynyt niin, ettei tämä enää kykene huolehtimaan eläimistä. Eräs vastaaja halusi kuitenkin erottaa tällaisista syistä laiminlyödyt kissat muista vakavasti laiminlyödyistä, sillä hän koki laiminlyönnin syiden olevan niin erilaiset ja sen olevan tahatonta. Pitopaikan siivottomuus ja ahtaus liiallisen tavaramäärän vuoksi tuotiin myös esiin kissoille haittaa aiheuttavina tekijöinä. Myös perheväkivaltatilanteissa eläintenkin hyvinvointi voi olla vaarassa, ja eräässä vastauksessa tätä epäiltiin alidiagnosoiduksi, piilossa olevaksi ongelmaksi, jonka esiintyvyyttä on hankala selvittää.

Jalostuksen aiheuttamat terveysongelmat. Vastaajat ovat huolissaan tietyissä roduissa havaittavista liiallisen jalostuksen aiheuttamista hyvinvointiongelmista, joihin lukeutuu mm. liian lyhyen kuonon aiheuttamia hengitysongelmia, astmaa ja rustohäiriöitä.

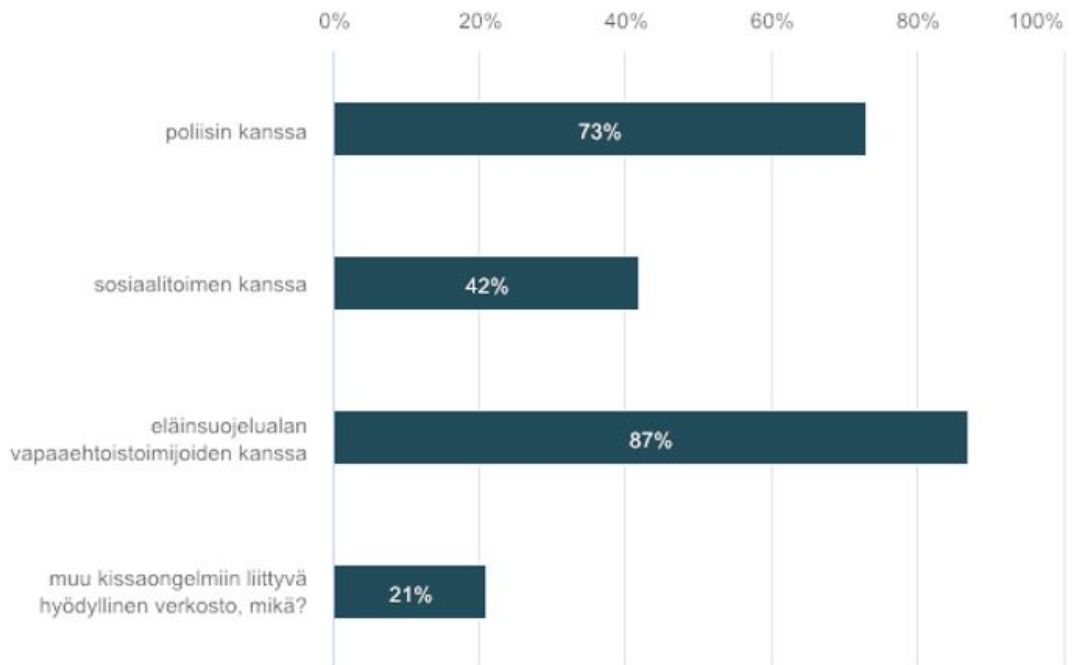
3 ELÄINLÄÄKÄREIDEN TOIMINTA

3.1 Valvontaeläinlääkäreiden verkostoituminen

Eläinsuojeluvalvontaa tekevien eläinlääkäreiden verkostoitumista alueellaan kartoitettiin vain heille suunnatulla kysymyksellä. Valtaosa valvontaeläinlääkäreistä on verkostoitunut alueellaan eläinsuojelualan vapaaehtoistoimijoiden (87 %) ja poliisiin (73 %) kanssa. Sosiaalitoimen kanssa on verkostoitunut hieman alle puolet toimijoista (42 %). Lisäksi 21 % ilmoittaa verkostoituneensa muun kissaongelmiin liittyvän yleishyödyllisen verkoston kanssa. Näinä muina verkostoina mainittiin metsästäjät, muut eläinlääkärit ja kunnan löytöeläinten hoidosta huolehtivat tahot.

13. Olen verkostoitunut alueellani;

Vastaaajien määrä: 71, valittujen vastausten lukumäärä: 159

3.2 Praktikoiden yhteistyö kissojen leikkauttamiseksi

18. Teetkö yhteistyötä eläinsuojeluyhdistysten tms. tahojen kanssa kissojen leikkauttamiseksi?

Vastaajien määrä: 160, valittujen vastausten lukumäärä: 193

Kysymys yhteistyöhön osallistumisesta kissojen leikkauttamiseksi oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Valtaosa kyselyyn vastanneista praktikoista ei tee yhteistyötä eläinsuojeluyhdistysten tai muiden vastaavien tahojen kanssa kissojen leikkauttamiseksi: 16 % vastaajista ilmoitti, ettei tee yhteistyötä, reilu neljännes vastaajista (26 %) ei tee yhteistyötä, mutta olisi siihen halukas pyydettyäessä ja toinen neljännes (26 %) ei varsinaisesti tee yhteistyötä, mutta heille tuodaan eläinsuojelutapauksia asiakkaiksi samalla hinnalla kuin muitakin eläimiä. Sitä vastoin 21 % vastaajista tekee eläinsuojeluyhdistysten kanssa yhteistyössä leikkautuskampanjoita ja 18 % leikkaa eläinsuojeluyhdistysten kissoja alennetulla hinnalla.

Avoimissa vastauksissa ilmeni lisäksi erilaisia tapoja tehdä yhteistyötä. Osa vastaajista hoitaa yksittäisiä eläinsuojeluyhdistysten kissoja alennetuilla hinnoilla tai leikkaa löytöeläinlaitosten tuodut kissat. Osa taas tarjoaa mikrosirutuksen leikkauksen yhteydessä. Toisaalta avoimissa vastauksissa ilmeni myös vastustusta leikkautuskampanjoita ja alennettuja leikkaushintoja kohtaan. Muutama vastaaja toi esiin huolen siitä, että leikkauskampanjoista on jopa enemmän haittaa kuin hyötyä: ne nähdään alennusmyyntinä, jotka osaltaan alentavat kissan arvoa ja huonontavat siten kissan asemaa yhteiskunnassa. Lisäksi omistajan odottaessa kampanjahintoja

kissa saattaa jo ehtiä tekemään pennut, eivätkä kampanjatkaan tavoita niitä ihmisiä, jotka eivät aio leikkauttaa kissojaan ensinkään.

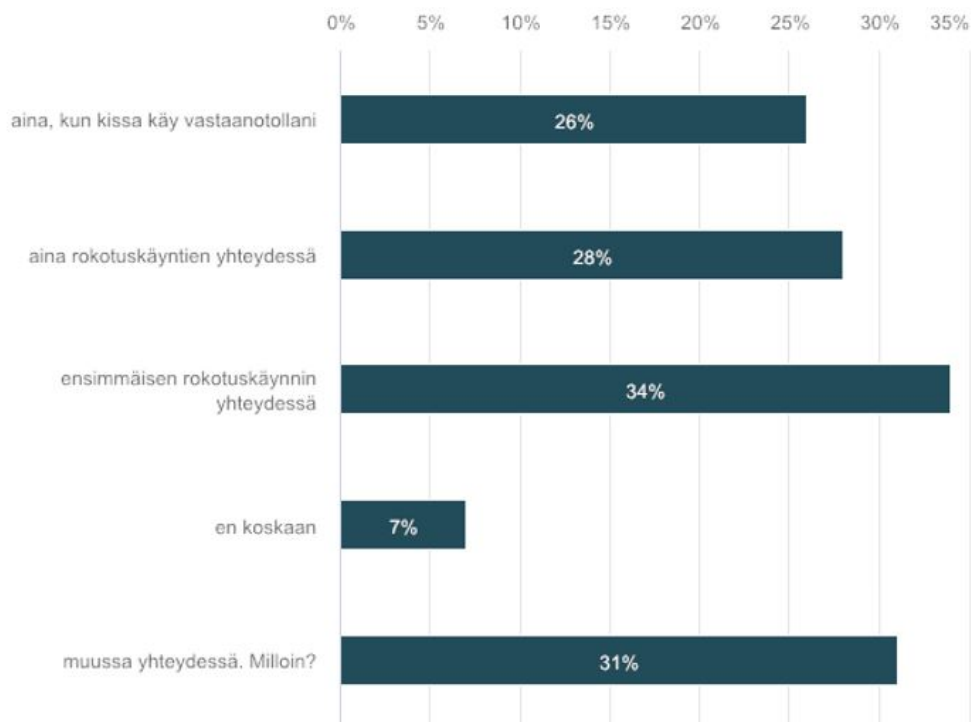
3.3 Kannustaminen kissan tunnistusmerkitsemiseen ja rekisteröintiin

Kysymys oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Eläinlääkäreiden käytännöissä kannustaa omistajaa tunnusmerkitsemään ja rekisteröimään tunnistusmerkitön kissa on melko suurta hajontaa. Noin kolmasosa (34 %) kannustaa tunnistusmerkintään ja rekisteröintiin ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä, hieman harvempi (28 %) aina rokotuskäyntien yhteydessä, 26 % vastaajista kannustaa rekisteröintiin aina, kun kissa käy heidän vastaanotollaan ja 7 % ei tee niin koskaan.

Lisäksi vastaajista 31 % kertoi muussa yhteydessä kuin edellä mainituissa tilanteissa kannustavansa tunnistusmerkitsemään ja rekisteröimään kissan. Yli puolet esiin tuoduista tilanteista koski sterilisaatiota, kastraatiota tai muuta leikkausta. Muutama vastaajista myös sisällyttää tunnistusmerkinnän kastraation ja sterilisaation toimenpidehintaan. Lisäksi osa eläinlääkäreistä suosittelee tunnistusmerkintää silloin, jos ilmenee, että kyseessä on vapaasti ulkoileva kissa tai jos omistaja itse ottaa asian esiin.

14. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja ja jos kissaa ei ole tunnistusmerkitty, kannustan omistajaa tunnistusmerkitsemään ja rekisteröimään kissan

Vastaajien määrä: 160, valittujen vastausten lukumäärä: 200

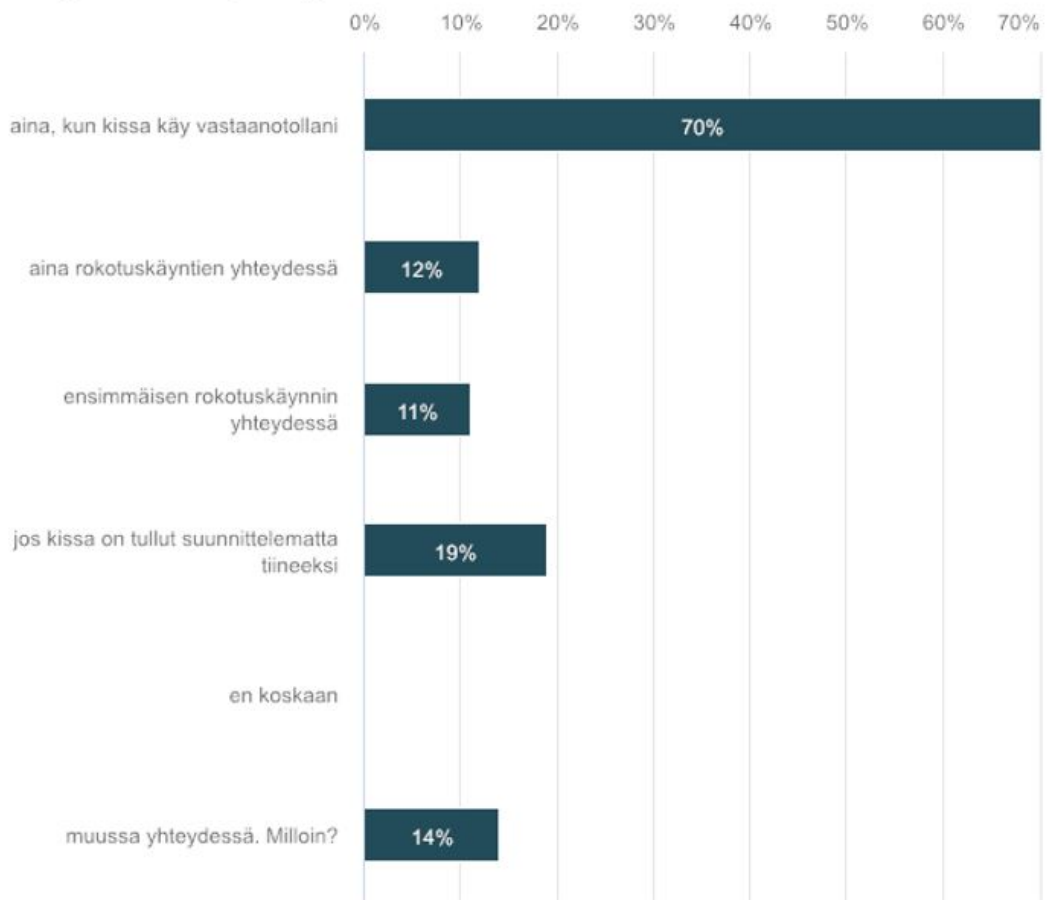
3.4 Kannustaminen kissan leikkauttamiseen

Kysymys oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Leikkaamattomien kissojen sterilisointiin ja kastrointiin kannustetaan säännöllisesti: 70 % kyselyyn vastanneista eläinlääkäreistä kannustaa omistajaa leikkauttamaan kissan aina, kun leikkaamaton kissa käy heidän vastaanotollaan, 12 % vastaajista aina rokotuskäyntien yhteydessä ja 11 % ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä. Lisäksi 19 % kannustaa sterilisaatioon tai kastroitioon silloin, jos kissa on tullut suunnittelematta tiineeksi. Yksikään vastaaja ei valinnut vaihtoehtoa ”en koskaan”.

Edellä mainittujen vaihtoehtojen lisäksi 14 % vastaajista ilmoitti kannustavansa leikkauttamaan kissan muussa yhteydessä. Vastauksissa ilmeni, että moni kannustaa leikkaukseen, jos kissa ei ole jalostusyksilö, omistaja ei ole kasvattaja tai kissalla ei ylipäättäen ole tarkoitus teettää pentuja. Lisäksi sterilisointia tai kastroitiota suositellaan silloin, jos kissa ulkoilee vapaasti tai leikkaamattomuudesta on aiheutunut ongelmia kissalle tai tämän omistajalle.

15. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja ja jos kissaa ei ole leikattu, kannustan omistajaa leikkauttamaan kissan;

Vastaajien määrä: 160, valittujen vastausten lukumäärä: 202

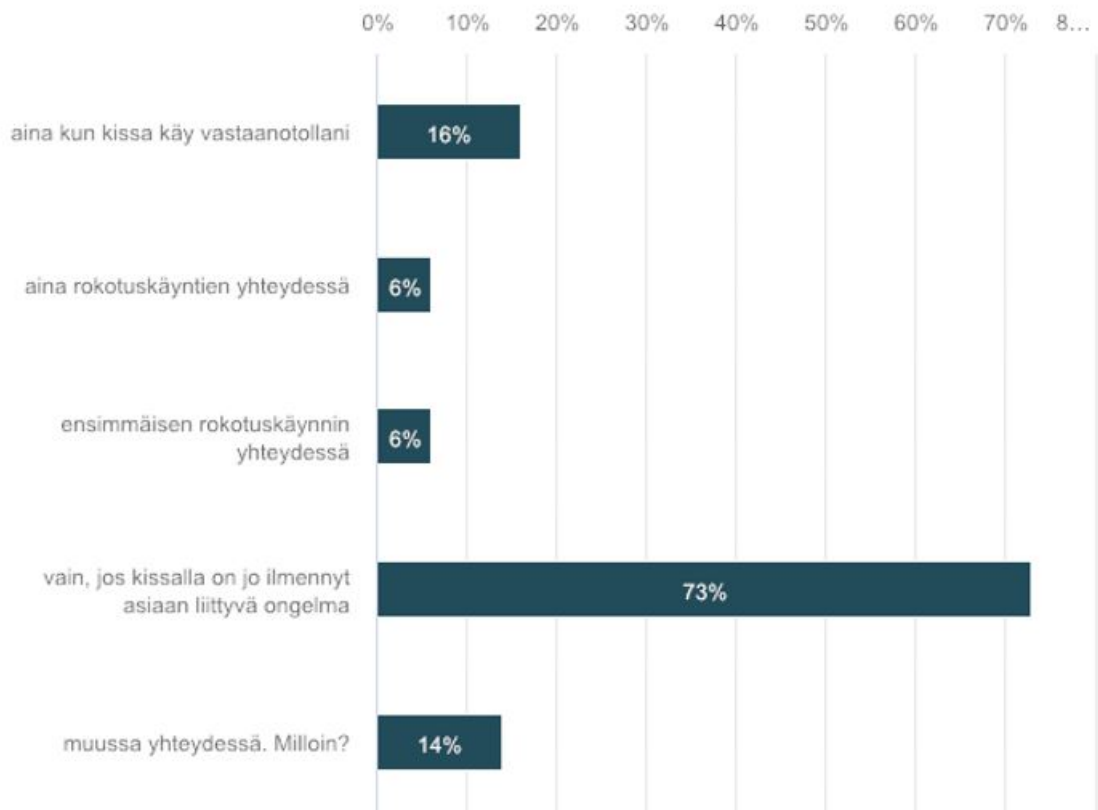
3.5 Keskusteleminen kissan käyttäytymistarpeista ja virikkeellistämisestä

Kysymys oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Keskustelu eläinlääkärin ja omistajan kesken kissan käyttäytymistarpeista ja sisäkissan virikkeellistämisestä on kyselyn mukaan tilannekohtaista. Selvä enemmistö vastaajista (73 %) keskustelee omistajan kanssa kissan käyttäytymistarpeista ja sisäkissan virikkeellistämisestä vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma. Toisaalta 16 % keskustelee aiheesta aina, kun kissa käy heidän vastaanotollaan. Lisäksi 6 % vastaajista keskustelee aiheesta aina rokotuskäyntien yhteydessä ja saman verran (6 %) ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä.

Muissa kuin edellä mainituissa yhteyksissä kissan käyttäytymistarpeista keskustelee 14 % vastaajista. Näissä vastauksissa korostuu eläinlääkärin arvio keskustelun tarpeellisuudesta sekä aiheen nouseminen esiin omistajan toimesta tai muutoin käynnin yhteydessä. Erityisesti kissan lihavuus, käytösongelmat ja virtsaamisongelmat ovat tekijöitä, joiden johdosta vastaajat pitävät keskustelua tarpeellisena.

16. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja, keskustelen omistajan kanssa kissan käyttäytymistarpeista ja sisäkissan virikkeellistämisestä;

Vastaajien määrä: 159, valittujen vastausten lukumäärä: 182

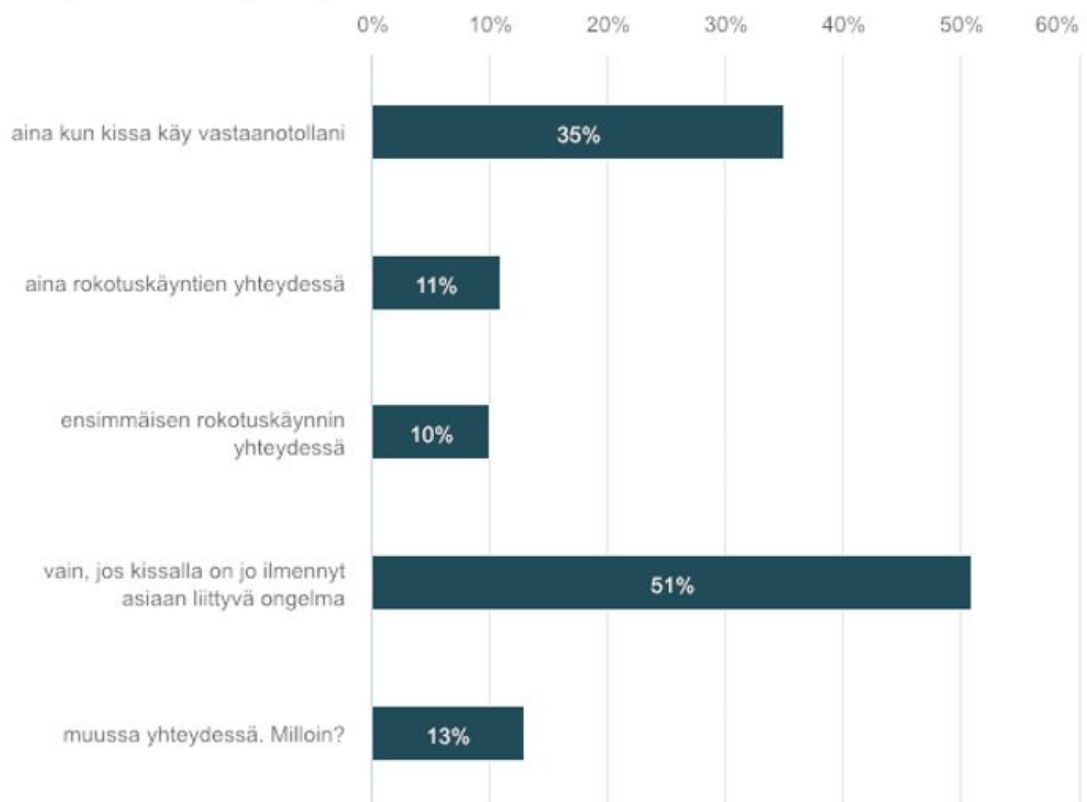
3.6 Keskusteleminen kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista

Kysymys oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Noin puolet (51 %) kyselyyn vastanneista eläinlääkäreistä keskustelee asiakkaaksi tulleen omistajan kanssa kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma. Reilu kolmasosa (35 %) vastasi keskustelelevansa kissan tarpeista ja muusta hyvästä hoidosta aina, kun kissa käy heidän vastaanotollaan. Aina rokotuskäyntien yhteydessä aiheesta keskustelee 11 % ja ensimmäisellä rokotuskäynnillä 10 % vastaajista.

Muussa yhteydessä kissan hyvästä hoidosta ja tarpeista keskustelee 13 % vastaajista. Useassa vastauksessa nousi esiin tarveperustainen harkinta ottaa asia puheeksi yksittäistapauksessa ja toisaalta vaikuttavana tekijänä omistajan halukkuus tai haluttomuus keskustella asiasta.

17. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja, keskustelen omistajan kanssa kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista

Vastaajien määrä: 160, valittujen vastausten lukumäärä: 193

3.7 Näkemys praktikon roolista kissojen hyvinvoinnin parantamisessa

Kysymys oli suunnattu kissapotilaita praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille. Valtaosa vastaajista koki praktikon roolin tärkeäksi kissojen hyvinvoinnin parantamisessa. Etenkin rooli tiedonjakajana ja kissanomistajien valistajana koettiin merkittävänä, sillä eläinlääkäriä pidetään luotettavana tietolähteenä. Praktikon antamat neuvot käsittelevät etenkin kissojen hyvinvointia ja terveysongelmien ennaltaehkäisyä. Moni vastaaja nosti esiin myös praktikon mahdollisuuden muuttaa omistajien asenteita kissanpitoa kohtaan ja siten lisätä kissan arvostusta. Konkreettisina esimerkkeinä tästä mainittiin ennaltaehkäisevän perusterveydenhuollon tarpeellisuuden iskostaminen omistajiin sekä eläinlääkärin toimiminen esimerkkinä tämän kohdellessa kissaa yhtä arvokkaana kuin muitakin lemmikkejä. Käytännön tasolla praktikoiden suorittamat sterilisaatiot, kastraatiot, rokotukset ja sirutukset nähdään tärkeänä työnä kissojen hyvinvoinnin parantamiseksi. Myös ongelmien ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja hoito koettiin tärkeänä työnä kissojen hyväksi.

Vaikka praktikon valistus- ja vaikutusmahdollisuudet yksittäisiin omistajiin nähtiin valtaosassa vastauksia merkittävinä, nostettiin vastauksissa kuitenkin merkitystä vähentävänä tekijänä esiin se, että oma asiakaspiiri on lopulta melko suppea yleisö. Toisaalta vastauksissa nousi myös esiin huoli siitä, ettei kiireisellä praktiikalla jää aikaa keskustella omistajien kanssa kissojen hyvinvoinnista, vaan ainoastaan hoitaa akuutti asia, jonka vuoksi vastaanotolle on tultu. Praktikon vaikutusmahdollisuuksia heikentää myös se, etteivät pahimmat ongelmatapaukset päädy laisinkaan eläinlääkäriin tai viedään sinne vasta, kun on jo liian myöhäistä. Esimerkkeinä vastauksissa nostettiin esiin populaatiokissat sekä maaseudulla elävät kissat, jotka usein jäävät vaille eläinlääkärin hoitoa. Lähtökohtaisesti ongelmallisina pidettiin juuri niitä omistajia, jotka eivät lainkaan tuo kissojaan eläinlääkärin vastaanotolle.

3.8 Eläinlääkäreiden pyrkimykset edistää kissojen hyvinvointia muilla tavoin

Kysymys oli suunnattu sekä valvontaeläinlääkäreille että praktikoille. Vastaajat vaikuttavat pyrkivän edistämään kissojen hyvinvointia etenkin valistamalla kissanomistajia ja jakamalla kissoja koskevaa tietoa mm. eläinlääkäri- ja tarkastuskäyntien yhteydessä, naapurustossa, tuttavapiirissä sekä sosiaalisessa mediassa henkilökohtaisilla ja työpaikkansa tileillä. Neuvot ja opastus liittyvät mm. kissojen tarpeisiin, lajityypilliseen käyttäytymiseen, kissojen käsittelyyn ja ruokintaan sekä terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisyyn. Muutama vastaaja myös luennoi kissoista eläintenhoitajille ja kissanomistajille, perehdyttää klinikkansa työntekijöitä asiakasneuvontaan tai puhuu kissojen hyvinvoinnista esimerkiksi kissanäyttelyissä. Myös omalla esimerkillä pyritään vaikuttamaan kissojen hyvään hoitoon.

Moni vastaaja on ryhtynyt myös konkreettisiin tekoihin kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi. Osa vastaajista loukuttaa irtokissoja, toimittaa niitä löytöeläinhoitoloihin tai osallistuu muuten kissapopulaatioiden hävittämiseen. Esimerkiksi eräs yksittäinen vastaaja kertoi puuttuvansa populaatio-ongelmiin

leikkaamalla tai lopettamalla kaikki populaation kissat omistajan kanssa sovitulla matalammalla hinnalla, jotta ongelma saadaan yhteisymmärryksessä poistettua. Muutama vastaaja myös lainaa loukkua kissojen kiinnisaamiseksi luonnosta. Esiin nousi myös sterilisoinnin ja kastroinnin tekeminen mahdollisimman helpoksi: eräs vastaaja lainaa kuljetuskoppeja, jotta tyttökissat saadaan vastaanotolle ja leikkaa tarvittaessa kullikissat maataloilla muun käynnin yhteydessä, kun taas toinen vastaaja antaa etuseleitä leikkausta varten kohdennetusti vähävaraisille. Vastauksissa mainittiin myös seuratoiminta, resurssien tarjoaminen valvontaeläinlääkärien käyttöön valtakunnallisesti sekä kissojen erikoisruokien myyminen pienellä paikkakunnalla.

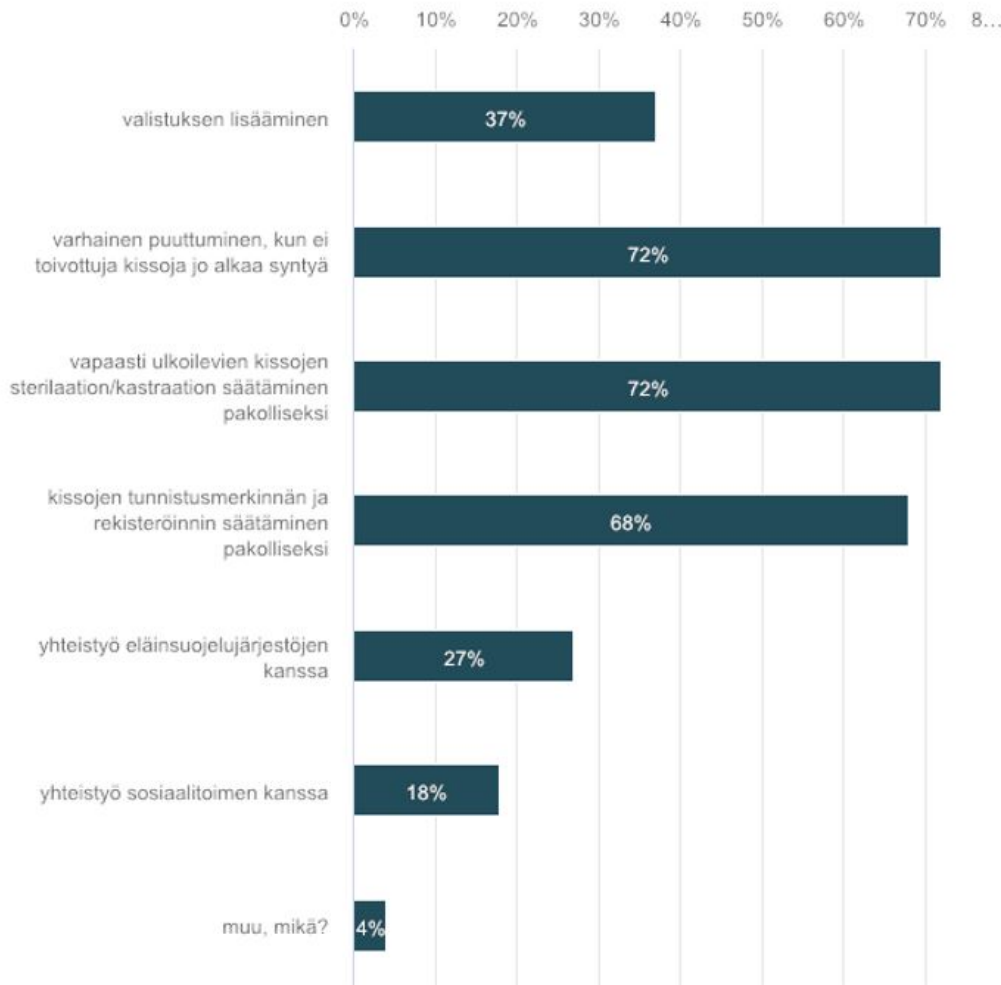
Usea eläinlääkäri tekee työtä kissojen hyväksi paikallisen eläinsuojeluyhdistyksen kanssa. Yhteistyöhön kuuluu usein alennetut hinnat eläinsuojeluyhdistyksen kissoille, mahdollisesti myös maksuttomat kastroinnit ja osa vastaajista on myös yhteistyössä eläinsuojelujärjestön kanssa pyrkinyt lopettamaan arimmat, viltimmät ja sairaat kissat, jottei eläinsuojelun resursseja hukata niiden kotiuttamiseen.

4 KISSOJEN HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI TARVITTAVAT TOIMET

4.1 Olennaisimmat keinot kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyyn

10. Valitse enintään kolme tärkeintä. Kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä olennaisinta olisi;

Vastaajien määrä: 82, valittujen vastausten lukumäärä: 244

Eläinsuojeluvalvontaa tekeviä eläinlääkäreitä kehoitettiin valitsemaan enintään kolme tärkeintä vastausvaihtoehtoa kysymykseen olennaisimmista keinoista kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä. Eläinlääkärit pitivät kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä olennaisimpana vapaasti ulkoilevien kissojen sterilisaation tai kastraation säätämistä pakolliseksi (72 % vastaajista) ja varhaista puuttumista, kun ei-toivottuja kissoja jo alkaa syntyä (72 % vastaajista). Näiden jälkeen hyödyllisimpänä pidettiin kissojen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätämistä pakolliseksi (68 % vastaajista). Myös valistuksen lisääminen (37 % vastaajista), yhteistyö eläinsuojelujärjestöjen kanssa (27 % vastaajista) ja yhteistyö sosiaalitoimen kanssa (18 % vastaajista) saivat jossain määrin kannatusta.

Populaatioiden hallintaan ehdotettiin kyselyn eri kohdissa myös muita toimenpiteitä. Eräissä ehdotuksissa kannatettiin suunnittelua kunta- tai kuntayhtymätasolla

monien toimijoiden kesken siten, että suunnitteluun osallistuisi eläinsuojeluviranomaisten lisäksi myös löytöeläinhoitolat, metsästysseurat ja sosiaaliviranomaiset. Populaatioihin puuttumisen helpottamiseksi ehdotettiin myös kuntien neuvottelevan ns. valmiin palvelupaketin metsästysseurojen ja eläintuhkaamoiden ym. kanssa, jotta kansalainen voi helposti yhdestä paikasta saada ratkaisun kissapopulaation hävittämiseen. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön kotisivuille kaivattiin kissapopulaatioita koskevaa ohjeistusta, joka sisältäisi asiassa neuvovan tahon yhteystiedot.

Vastauksissa peräänkuulutettiin mahdollisuutta puuttua nopeammin ja ennaltaehkäisevästi kissapopulaatio-ongelmiin. Tähän liittyen ehdotettiin oikeutta ryhtyä populaationhallintakeinoihin, mikäli omistajan toiminta osoittaa tilanteen hallinnan puutetta. Lainsäädännöltä toivottiin myös selkeämpää määrittelyä kissapopulaatioiden ja villien kissojen hävittämisestä vastuullisesta tahosta. Ennaltaehkäisevään populaationhallintaan liittyivät myös ehdotukset kissojen lukumäärän rajoittamisesta henkilö- tai talouskohtaisesti. Eläinsuojeluvalvontaan ja tuomioihin kaivattiin kissapopulaatioiden suhteen tehokkuutta ja painavampia sanktioita.

Myös valtionrahoitusta populaatioiden hallintaan ja julkista tiedotusta kissapopulaatioiden ehkäisystä ja niiden aiheuttamista haitoista kissoille ehdotettiin. Muina keinoina ehdotettiin sterilisaation ja kastroinnin taloudellista tukemista, jotta vähävaraisuus ei muodostuisi esteeksi lemmikin leikkauttamiselle. Toisaalta ehdotettiin myös hinnan asettamista kissoille: pentuja ei tulisi myydä liian halvalla ja luovutettava pentu tulisi olla hintaa vastaan tunnustusmerkitty, madotettu ja rokotettu. Lisäksi ehdotettiin kunnaneläinlääkärien antamaa henkilökohtaista neuvontaa silloin, kun omistajalla ei ole aikomusta leikkauttaa narttukissaansa ja kun ilmenee ei-toivottuja pentueita. Eläinsuojelujärjestöjä toivottiin ohjeistettavan siten, etteivät ne varastoisi populaatiokissoja ja antaisi sairaita tai ihmisiin tottumattomia kissoja eteenpäin.

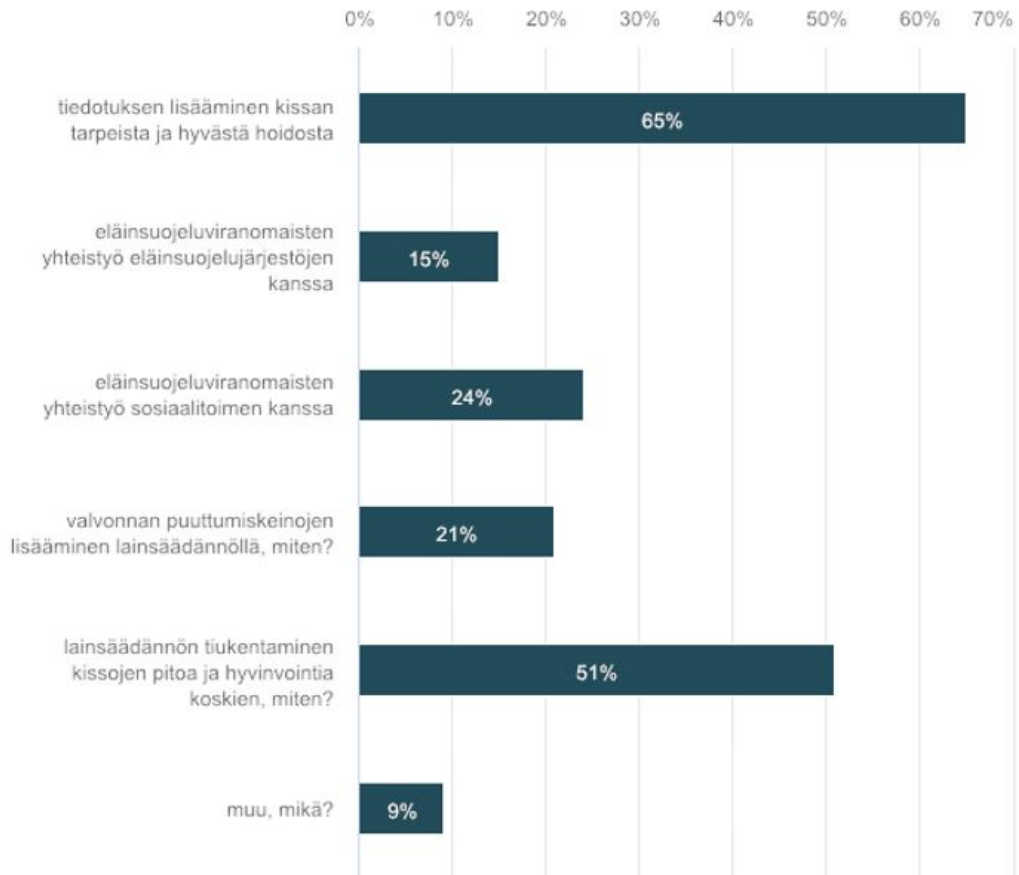
4.2. Tekijät, joilla on eniten vaikutusta muiden kuin populaatiokissojen hyvinvointiin

Kysymys muiden kuin populaatiokissojen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä oli suunnattu eläinsuojeluvalvontaa tekeville eläinlääkäreille. Tehokkaimpana keinona puuttua muihin kuin populaatioihin liittyviin eläinsuojeluongelmiin valvontaeläinlääkärit pitivät tiedotuksen lisäämistä kissan tarpeista ja hyvästä hoidosta (65 % vastaajista). Yli puolet (51 %) vastaajista nosti vaikuttavimpiin keinoihin myös kissojen pitoa ja hyvinvointia koskevan lainsäädännön tiukentamisen. Eläinsuojeluongelmiin puuttumisessa hyödylliseksi katsottiin myös eläinsuojeluviranomaisten yhteistyö sosiaalitoimen kanssa (24 % vastaajista) ja valvonnan puuttumiskeinojen lisääminen lainsäädännöllä (21 % vastaajista). Myös eläinsuojeluviranomaisten yhteistyö eläinsuojelujärjestöjen kanssa sai jonkin verran kannatusta (15 % vastaajista). Lainsäädäntöä koskevilla vastausvaihtoehdoilla toivottiin vastaajilta myös täsmennyksiä siitä, miten lainsäädännön keinoin voitaisiin

parantaa kissojen hyvinvointia. Näitä lainsäädäntöön liittyviä vastauksia esitellään seuraavaksi, minkä jälkeen käsitellään tiedotustoimintaa luvussa 4.3. Lisäksi raportin luvussa 5 käsitellään tarkemmin eläinlääkäreiden vastauksissa ilmenneitä kehitysehdotuksia.

12. Muissa kissoja koskevista eläinsuojeluongelmissa parhaiten auttaisi;

Vastaajien määrä: 80, valittujen vastausten lukumäärä: 148

Lainsäädännön tiukentaminen kissojen pitoa ja hyvinvointia koskien. Kyselyyn annetut lainsäädännön tiukentamista koskevat toimintaehdotukset voidaan jakaa suosituimpien vastauksien suhteen karkeasti neljään toistuvaan kategoriaan: tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuus, pakollinen sterilisointi tai kastratio, henkilöllä tai taloudessa olevien kissojen lukumäärän rajoittaminen sekä kissojen vapaan ulkoilun sääntely.

Eri osa-alueet liittyvät myös toisiinsa: pakollinen sterilisointi tai kastratio oli joissain ehdotuksissa nimenomaan vapaan ulkoilun edellytys, toisissa taas ulotettu ulkoilusta riippumatta koskemaan kaikkia paitsi jalostuskäyttöön tarkoitettuja kissoja. Omistajalle haluttiin laissa säädetty selkeä velvoite kontrolloida kissan lisääntymistä. Tällä ehdotuksella on myös selvä linkki esiin tuotuun kissojen lukumäärän rajoittamiseen henkilö- tai talouskohtaisesti. Vapaa ulkoilu haluttiin osassa vastauksia kieltää täysin ja toisissa rajata kiello taajama-alueisiin, jotta maatilojen kissat jäisivät kiellon ulkopuolelle. Myös järjestyslain koirakuria koskevien säännösten soveltamisalan laajentamista myös kissoihin ehdotettiin.

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuutta käsitteli lainsäädännön tiukentamista koskevista avoimista vastauksista yli puolet. Myös muissa kyselyn kohdissa annetuista lainsäädännön muutostarpeita koskevista vastauksista suurin osa käsitteli tunnustusmerkinnän ja rekisteröinnin säätämistä pakolliseksi. Rekisterinpitäjäksi ehdotettiin Ruokavirastoa tai muuta vastuullista tahoa, mutta esimerkiksi yhdistyksiä ei kannatettu rekisterinpitäjäksi.

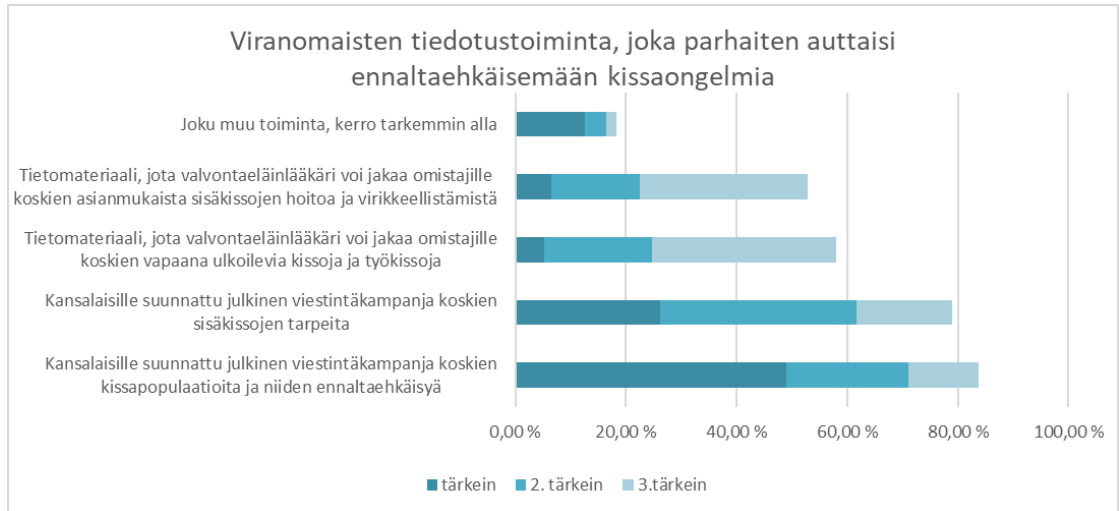
Eläinten verkkokauppaan puuttuminen lainsäädännöllisin keinoin nostettiin myös muutamassa vastauksessa esiin, sillä verkkoalustoilla voidaan myydä laittomasti maahantuotuja tai sairaita pentuja ja helppo kanava pentujen myyntiin ei kannusta kissojen sterilisointiin. Tarkennuksia kaivattiin myös säädöksiin vastuutahoista esimerkiksi villiintyneiden kissojen loukuttamiseksi ja hävittämiseksi sekä säädöksiin hallitsemattomasta lisääntymisestä, jotta valvontaeläinlääkäriin olisi helpompi lakiin tukeutuen ryhtyä toimiin eläinten leikkauttamiseksi tai lopettamiseksi. Lainsäädäntöä ehdotettiin myös muutamassa vastauksessa viimekätiseksi keinoksi puuttua kissojen terveydelle haitalliseen jalostukseen. Lisäksi eräs vastaaja ehdotti eläimen statuksen muuttamista lainsäädännössä siten, ettei sitä luettaisi omaisuudeksi tai että elävän omaisuuden omaisuudensuoja olisi heikompi kuin elottoman omaisuuden.

Valvonnan puuttumiskeinojen lisääminen lainsäädännöllä. Eräs vastaaja koki lainsäädännön jo tarjoavan puuttumiskeinoja, mutta lain tuen määräysten antamiseen olevan heikko. Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin myös toive muiden viranomaisten toiminnan paremmasta hyödyntämisestä myös eläinsuojelutyössä: lastensuojelu- tai perheväkivaltatapauksissa toivottiin viranomaisen ilmoittavan valvontaeläinlääkärille ongelmaiseen talouteen tai väkivaltaisen ihmisen haltuun jäävistä eläimistä. Puuttumiskynnyksen toivottiin tällaisissa tilanteissa olevan matala siten, että puuttumiseen voisi riittää esimerkiksi muiden perheenjäsenten ilmoitus siitä, ettei henkilö kykene huolehtimaan eläimistä.

Muita keinoja. Kysymykseen annettiin myös avoimia vastauksia, joissa hyvänä keinona puuttua kissoja koskeviin eläinsuojeluongelmiin tuotiin esiin valistus kansalaisten ohella myös viranomaisille, jotta esimerkiksi poliisi puuttuisi matalammalla kynnyksellä eläinsuojeluongelmiin. Vastauksissa ehdotettiin myös viranomaisten resurssien lisäämistä ja vastaavasti eläinsuojeluyhdistysten roolin vähentämistä. Löytöeläinhoitoloihin toivottiin omavalvontaa sekä ajallista rajoitusta kissojen säilyttämiseen, minkä lisäksi ehdotettiin löytöeläinhoitoille maksettavaa korvausta kissan hakemisesta. Vastauksissa huomautettiin myös, että lainsäädännön kehittämisessä ym. toiminnassa on huomioitava zoonoosit. Myös kissan rooli jysijäkontrollikeinona kyseenalaistettiin tautiriskien vuoksi.

4.3 Kissaongelmia ennaltaehkäisevä tiedotustoiminta

4.3.1 Tehokkain viranomaisen tiedotustoiminta

Kysymys viranomaisten tiedotustoiminnasta oli suunnattu sekä valvontaeläinlääkäreille että praktikoille. Alla suluisissa ilmoitettu prosenttiluku on saatu laskemalla yhteen vastaukset, jossa kyseistä toimintaa pidettiin tärkeimpänä, toiseksi tärkeimpänä tai kolmanneksi tärkeimpänä.

Parhaiten kissaongelmia ennaltaehkäisevänä viranomaisten tiedotustoimintana eläinlääkärit pitivät kansalaisille suunnattua julkista viestintäkampanjaa koskien kissapopulaatioita ja niiden ennaltaehkäisyä (84 %). Kaikkein tärkeimmäksi toimeksi tämän oli valinnut 49 % vastaajista. Toiseksi tärkeimpänä toimena pidettiin kansalaisille suunnattua julkista viestintäkampanjaa koskien sisäkissojen tarpeita (79 %) ja kolmanneksi parhaiten kissaongelmia katsottiin ehkäisevän vapaana ulkoilevia kissoja ja työkissoja koskevan tietomateriaalin, jota valvontaeläinlääkäri voi jakaa kissojen omistajille (58 %). Kannatusta sai myös sisäkissojen hoitoa ja virikkeellistämistä koskeva tietomateriaali, jota valvontaeläinlääkäri voi jakaa kissojen omistajille (53 %).

4.3.2 Muut tiedotuksen aiheet

Tietoisuuden lisäämistä kissojen hyvinvoinnista pidettiin lainsäädännön ohella tärkeimpänä toimena kissaongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Tiedotusta ja kampanjointia kaivattiinkin useista teemoista. Tiedottamisen ja kampanjoinnin avulla haluttiin nostaa kissan arvostusta ja päästä eroon käsityksestä, jonka mukaan kissa on helppo ja halpa lemmikki. Tähän auttaisi tiedottaminen kissan käyttäytymistarpeista, hoidontarpeesta sekä ennaltaehkäisevistä toimista ongelmien välttämiseksi. Ongelmien ennaltaehkäisyyn liittyy esimerkiksi tiedon lisääminen sisäkissojen virikkeellistämisestä ja painonhallinnasta, sekä myös kissanpentujen oikeasta luovutusiästä.

Lisäksi mainittiin leikkaus-, rokotus- ja sirutuskampanjat, joissa tähdennettäisiin näiden toimien merkitystä kissojen hyvinvoinnille sekä esimerkiksi

tunnistusmerkinnän hyödyllisyyttä myös kissanomistajalle. Usea vastaaja ehdotti myös julkista tietomateriaalia tai viestintäkampanjaa kissojen yleisimmistä sairauksista ja hammasongelmista, jotta omistajat tunnistaisivat sairauden merkit ja veisivät kissan ajoissa eläinlääkäriin. Varsinkin omistajien puutteelliset tiedot kissan suunterveydestä nousivat toistuvasti esiin. Samalla ehdotettiin kehottamaan kaikkia kissanomistajia viemään kissansa vähintään kerran vuodessa eläinlääkäriin tarkastettavaksi. Ylipäätään kampanjointia omistajan vastuusta hoitaa kissaansa puollettiin.

Kissojen ulkoilusta kaivattiin viestintäkampanjaa ja julkista keskustelua. Vastausten perusteella olisi aiheellista käsitellä asian kahta puolta: toisaalta halutaan tiedottaa vapaan ulkoilun haitoista ja sitä nyt jo rajoittavasta sääntelystä ja toisaalta taas herättää keskustelua ja kyseenalaistaa sisäkissojen pidon hyväksyttävyyttä kissan hyvinvoinnin kannalta. Lisäksi esiin nousi kissojen ympäristövaikutus. Paitsi, että ulkoileva kissa aiheuttaa tuhoa luonnonvaraisten lintujen ja pieneläinten populaatioissa, tulisi erään vastaajan mukaan julkisessa keskustelussa ottaa huomioon myös lemmikkien hiilijalanjälki.

4.3.3 Tiedottajatahot ja tiedonvälityskanavat

Viranomaisilta kaivattiin enemmän tiedotustoimintaa ja viranomaistaho koettiin myös uskottavimpana tiedontuottajana, sillä varsinkin internetissä liikkuu paljon myös valheellista tietoa ja eläinsuojelujärjestöjä ei välttämättä pidetä objektiivisina toimijoina. Kuitenkin useassa vastauksessa eläinsuojelujärjestöjä pidettiin sopivina toimijoina järjestämään kampanjoita kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi. Esimerkkinä mainittiin kampanjointi sen puolesta, että kissanpennuista perittäisiin maksu. SEY:n toiminnan näkyvyys sai myös kiitosta. Ruokavirastolta kaivattiin aktiivisempaa otetta ja valtakunnallista tiedotusta kissojen hyvinvoinnista. Eläinlääkäriliitolta toivottiin julkista kannanottoa kissojen jalostukseen liittyen ja myös Kissaliitolta ja viranomaisilta toivottiin puuttumista kissojen haitalliseen jalostukseen. Kissaliitto ja Eläinlääkäriliitto nostettiin muissakin vastauksissa esiin mahdollisina toimijoina kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön kotisivuille kaivattiin kissapopulaatioita koskevaa ohjeistusta, joka sisältäisi asiassa neuvovan tahon yhteystiedot. Tiedon jakamisessa toivottiin myös tiiviimpää viranomaisyhteistyötä, jotta kaikki alueen viranomaistoimijat antaisivat samaa, yhtenäistä tietoa.

Valvontaeläinlääkäriä pidettiin turhan rajallisena tiedotuskanavana, sillä kontakteja syntyy liian vähän ja eläinten tilanne saattaa olla jo valmiiksi huono, kun kontakti syntyy. Pelkkien valvontaeläinlääkäreiden sijaan joko kaikki eläinlääkärit tai valtamedia tavoittavat vastaajien mielestä paremmin kohteensa. Vastauksissa esitettiin eläinlääkäriin toimenpiteille varattavan ajan pidentämistä siten, että tämä ehtisi myös keskustella kissan hyvinvoinnista omistajan kanssa. Toisaalta aikarajoitteiden aiheuttamaan puutteeseen keskustella kissan hyvinvoinnista ja käyttäytymistarpeista tarjottiin ratkaisuksi myös praktikoille suunnattuja

tietomateriaaleja tai oppaita, joita he voisivat jakaa kissanomistajille käyntien yhteydessä kotiin vietäviksi.

Tiedon levittämiseen ehdotettiin useita kanavia: toisaalta sosiaalinen media tavoittaa nykypäivänä lähtökohtaisesti hyvin ihmiset, kun taas maaseudulla asuvaan vanhempaan väestöön paikallislehteen kirjoitetut jutut kissaongelmien ennaltaehkäisystä ja matala kynnyks paikallisen eläinlääkärin tavoittamiseen voisivat toimia tehokkaammin. Myös valtakunnalliset uutiset, iltapäivälehdet ja televisiomainokset mainittiin tehokkaina kanavina levittää tietoa.

4.3.4 Tiedon vastaanottajat

Osassa vastauksia pidettiin tarpeellisena tiedottamisen suuntaamista kansalaisten ja kissanomistajien lisäksi myös lainsäätäjälle ja eläinsuojeluyhdistyksille. Eläinsuojeluyhdistyksiin kohdistuvan tiedottamisen toivottiin keskittyvän lemmikiksi sopeutumattomien kissojen pitkittyneen säilyttämisen vähentämiseen sekä heidän vastuuseensa arvioida kissan hankintaa suunnittelevan soveltuvuutta.

Osassa vastauksia tiedotuksen tehokkuus ylipäättään kyseenalaistettiin sillä perusteella, että kissojen ongelmat ovat usein kytköksissä omistajan ongelmiin, kuten syrjäytymiseen, mielenterveysongelmiin tai iän myötä heikentyneeseen toimintakykyyn, jolloin tiedotuksen lisääminen ei auta. Lisäksi esitettiin, että lainsäädäntöä pitäisi kiristää ensin, jotta tiedottamisen ja neuvonnan tukena olisi sanktioita.

4.3.5 Koulutus

Kissoja koskevaa koulutusta ehdotettiin useassa vastauksessa. Etenkin jokaiselle kissan tai muun eläimen hankkimista suunnittelevalle pakollista, kyseisen lajin hoitoa ja tarpeita käsittelevää kurssia tai esimerkiksi verkossa tehtävää tenttiä aiheesta kannatettiin. Koulutuksen tulisi erään ehdotuksen mukaan käsitellä oikeaa ruokintaa, rokotuksia, hammashoitoa, loishäätöä, lajityypillisiä tarpeita ja kissan terveyden seuranta. Kissanomistajille suunnattujen ohjeiden tulisi myös olla helposti saatavilla. Yksittäisten kissanomistajien lisäksi koulutusta kissojen hyvinvoinnista toivottiin myös kansalaisille laajemmin sekä eri toimijatahoille, kuten kasvattajille, eläinkauppojen henkilökunnalle ja eläinlääkäreille itselleen. Peruskoulun biologianopetukseen ehdotettiin lisättäväksi luonnoneläinten tunnistamisen lisäksi opetusta kotieläinten hyvinvoinnista. Ruokavirastolta taas kaivattiin ohjausta, jotta aluehallintovirastot saisivat yhdenmukaisen ja tutkimuksen tukeman linjan eläinsuojeluvalvontaa tekevien tahojen ohjeistamiseen, jotta kissojen huonoon pitoon puututtaisiin järjestelmällisesti. Koulutusta tai tiedottamista kissojen hyvinvoinnista ehdotettiin kohdistettavan myös eläinsuojelujärjestöille ja eläinlääkäreille esimerkiksi webinaarin muodossa.

5 KEHITYSEHDOTUKSET

5.1 Esiin nousut sääntelytarve

Eläinlääkärit pitivät kissojen hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellisena lainsäädännön kehittämistä. Kaivattiin selkeitä lainsäädännön velvoitteita, jotta ongelmatilanteisiin puuttuminen helpottuu ja tiedottamiselle saadaan lisäpontta, eikä se jää vaille tukea. Myös rangaistuksiin kaivattiin selkeyttä ja poliisin toimintaan yhdenmukaisuutta. Ylipäättään vastuista ja velvollisuuksista kaivattiin selkeämpää sääntelyä. Myös tutkimustiedon ja eläinten henkisen hyvinvoinnin parempaa huomioimista lainsäädännössä kannatettiin.

5.1.1 Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakko

Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätäminen laissa pakolliseksi oli kyselyn suosituin lainsäädännön kehittämistä koskeva ehdotus. Tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin pakollisuus nähtiin mahdollisuutena parantaa kissojen kohtelua ja lisätä kissan arvostusta, sillä huonosti hoidetun kissan omistaja olisi tunnistettavissa. Vastaajat kokivat, että tunnistusmerkintä ja rekisteröinti voisivat osaltaan vaikuttaa kissojen hylkäämiseen ja populaatio-ongelmaan, sillä kissan omistaja olisi jäljitettävissä ja toisaalta villiintyneet ja kodittomat kissat olisi helpompaa erottaa esimerkiksi karanneista kotikissoista. Tämä taas helpottaisi populaatioihin puuttumista ja toisaalta auttaisi löytöeläinhoitoloita kohdentamaan resursseja oikein. Yhtenä ongelmatilanteena nostettiin esiin se, että ilman rekisteröintiä omistajan on liian helppoa hylätä kissansa löytöeläinhoitolaan jonkun muun kissana. Rekisteröinti olisi kissoja koskevan eläinsuojeluvalvonnan kannalta olennaista. Joissain vastauksissa ehdotettiin ulkoa vapaana löytyneen rekisteröimättömän kissan lopettamista nopealla aikataululla, esimerkiksi vuorokauden kuluttua kiinni ottamisesta.

Tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakon käytännön toteutukseen annettiin myös ehdotuksia. Muutama vastaaja ehdotti rekisterinpitäjäksi Ruokavirastoa tai muuta luotettavaa toimijaa, kun taas yhdistyksiä ei joissakin vastauksissa pidetty rekisterinpitäjäksi sopivana tahona. Rekisteröinnin maksullisuutta kannatettiin auttamaan rekisterin ylläpitokustannuksissa. Toisaalta esiin nousi myös se, että lainsäädännön noudattamiseksi asetetut sakot ja uhkasakot saattavat olla tehottomia niiden ihmisten suhteen, joita populaatio-ongelmat usein koskettavat, kuten syrjäytyneet, vanhukset ja mielenterveysongelmaiset. Vastaajat ehdottivat myös, tunnistusmerkintöjä voitaisiin tarkistaa eläinsuojelukäynneillä ja että lainsäädäntöön sisällytettäisiin lisäksi vaatimus siitä, ettei pentuja saa luovuttaa ilman tunnistusmerkintää. Tämä myös lisäisi kissan rahallista arvoa. Kissan hankkiminen koetaankin monessa vastauksessa liian helpoksi, joten kissojen myymisen, ostamisen, välittämisen ja omistamisen onnistuneeseen valvontaan rekisteröinti olisi välttämätön.

5.1.2 Kissojen ulkoilun sääntely

Kissojen ulkoilu herätti paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan, sekä useita erilaisia lainsäädännön kehitysehdotuksia. Osassa lainsäädännön kehittämistä koskevia vastauksia kissojen vapaa ulkoilu esitettiin kiellettäväksi ylipäättään. Tähän mainitaan kissojen hyvinvointiin liittyvinä syinä onnettomuus- ja tautiriskit, sekä muina syinä vapaasti ulkoilevien kissojen aiheuttama tuho alueen lintu- ja pieneläinpopulaatioissa sekä vapaan ulkoilun aiheuttama ärtymys naapureissa. Tarttuvat taudit saattavat aiheuttaa vaaraa myös ihmiselle. Maltillisemmän kannan mukaan kissojen vapaa ulkoilu tulisi kieltää taajamissa, mutta sallia maaseudulla. Eräässä vastauksessa ehdotettiin, että maataloilakin saisi olla vain muutama vapaasti ulkoileva kissa tuholaitosten torjumiseksi. Toisessa vastauksessa taas ehdotettiin, että jokaisella kansalaisella saisi olla rajoitettu määrä vapaasti ulkoilevia kissoja. Runsaasti kannatusta sai myös vapaasti ulkoilevien kissojen sterilisaation tai kastration säätäminen pakolliseksi, jotta populaatioita voitaisiin ehkäistä ja siten merkittävästi parantaa kissojen hyvinvointia. Myös järjestyslain koirakuria koskevien säännösten laajentamista koskemaan myös kissoja ehdotettiin. Viranomaiselta kaivattiin toisaalta myös lisää tiedotusta jo voimassaolevasta, kissojen ulkoilua koskevasta sääntelystä. Tästä nostettiin esimerkkinä esiin lasten leikkipaikoilla liikkumista koskeva kieltä sekä lintujen pesimärauha.

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan koe vapaata ulkoilua hyvinvointiongelmaksi, vaan toteavat ulkoilevien kissojen olevan usein hyvinvoivia. Sen sijaan kissan pitäminen sisätiloissa ilman mahdollisuutta ulkoiluun nähdään tärkeänä osatekijänä virikkeettömyydestä johtuviin hyvinvointiongelmiin. Eräässä vastauksessa tuotiin esiin myös ulkoilun positiivinen vaikutus kissojen käytöshäiriöihin sekä astmaan. Toinen vastaaja ehdotti, että kissojen jatkuva pito sisätiloissa tulisi kieltää ja kissoille taata vähintään pääsy ulkotarhaan. Eräs yksittäinen vastaaja vuorostaan kiisti tarhassa tai kytkettynä ulkoilun hyödyllisyyden kissalle, koska kissa on aktiivinen ja älykäs petoeläin, joka on kautta aikain liikkunut ulkona vapaasti.

5.1.3 Omistajalla olevien kissojen lukumäärän rajoittaminen

Useassa vastauksessa tuotiin esiin se, että liian monen kissan pitäminen samassa taloudessa voi aiheuttaa kissoille hyvinvointiongelmia. Kissa ei ole laumaeläin, ja liian suuri eläinmäärä voi aiheuttaa kissoille stressiä ja siihen liittyvää oireilua. Esiin nostettiin myös huoli omistajan resursseista pitää huolta suuresta määrästä eläimiä. Kymmenien kissojen pitämistä samassa taloudessa ei pidetty kissojen edun mukaisena. Tällä hetkellä kissojen määrää taloudessa rajoittaa valtioneuvoston asetuksessa koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta (674/2010) annettu tilavaatimus. Asetuksen mukaan: Jos kissoja pidetään vapaana huoneessa tai muussa vastaavassa suurehkossa tilassa, täysikasvuista kissaa kohden on oltava tilaa vähintään 1 neliometri, kuitenkin siten, että pinta-alan on oltava aina vähintään 5 neliometriä.

Lisäksi ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito on säädetty eläinsuojelulain (247/1996) 24 §:ssä ilmoituksenvaraiseksi. Siitä, minkälaista kissojen pitoa on pidettävä ammattimaisena tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvana, on säädetty eläinsuojeluasetuksen (396/1996) 26 §:n kohdissa 1, 2, 3 ja 5:

- 1) koirien, kissojen tai muiden seura- ja harrastuseläinten säännöllinen kaupanpitäminen tai välittäminen;
- 2) kun koirien tai kissojen omistajalla tai haltijalla on kasvatettavanaan vähintään kuusi siitosnarttua, jotka ovat penikoineet ainakin yhden kerran;
- 3) koirien tai kissojen hoitoon, säilytykseen tai koulutukseen ottaminen, jos samanaikaisesti ja säännöllisesti otetaan hoidettavaksi, säilytettäväksi tai koulutettavaksi vähintään kuusi yli viiden kuukauden ikäistä koira tai kissaa;
- 4) muu vastaava ammattimainen tai laajamittainen seura- ja harrastuseläinten pito.

Voimassaolevasta sääntelystä huolimatta usea vastaaja kaipasi joko henkilöllä tai taloudessa olevien kissojen lukumäärän rajoittamista lainsäädännön keinoin. Nykyistä sääntelyä ei vastauksissa suoraan kommentoitu, mutta selkeämmän ja tiukemman sääntelyn toive tulee vastauksista ilmi. Eräs vastaaja esitti, että kissojen lukumäärän rajoittamisen taloudessa tulisi olla pakollista ja selkeämmin säädetty lainsäädännöllä. Toinen taas katsoi lainsäädännössä tarvittavan tiukemmat tilavaatimukset kissoille ja lisäksi rajoitteita kissojen määrälle. Eräs vastaaja pitäisi yksittäisessä taloudessa hyväksyttävänä määränä enintään viittä kissaa. Eräessä vastauksessa nostettiin esiin myös Ruotsin sääntely, jossa laajamittainen kissojen pito on säädetty luvanvaraiseksi, siinä missä vastaavan kaltainen toiminta on Suomessa ilmoituksenvaraista. Ruotsin eläinsuojelulain (2018:1192) 6 luvun 4 §:ssä säädetään luvanvaraiseksi ammattimainen tai laajamittainen lemmikkieläinten pito, kasvatus, luovuttaminen ja myynti sekä vastaanottaminen lemmikkieläimen säilyttämiseksi tai ruokkimiseksi. Ruotsin maatalousviraston asetuksella (SJVFS 2019:27) tarkennetaan kissoja koskevaa sääntelyä. Asetuksen 5 §:n mukaan laajamittaisena kissoja koskevana toimintana, ja siten luvanvaraisena, pidetään

1. kymmenen tai useamman yli 12 kk ikäisen kissan pitoa
2. kolmen tai useamman pentueen kasvattamista vuodessa
3. kolmen tai useamman kissan luovuttamista vuodessa
4. kissojen myymistä kolmesta tai useammasta itse kasvatetusta pentueesta vuodessa
5. kolmen tai useamman toisen kasvattaman kissan myymistä vuodessa
6. neljän tai useamman kissan säilyttämistä tai ruokkimista (esim. kissahoitola, löytöeläinlaitos)

Omistajalla olevien kissojen lukumäärän rajoittamiseen liittyi myös ehdotus lakiin kirjatusta omistajan velvollisuudesta kontrolloida kissan lisääntymistä. Tähän kuului

myös omistajaan kohdistuva lakisääteinen velvoite tietyissä tilanteissa leikkauttaa kissansa. Esimerkkinä nostettiin esiin tilanteet, joissa kissojen lisääntymistä lähisukulaisten kanssa ei taloudessa muuten voida estää. Eläinten hallitsemattoman lisääntymisen ratkaisuksi ehdotettiin joissain vastauksissa lisäksi sterilisointi- ja kastrointipakkoa kaikille muille paitsi kasvattajille. Yleisesti pakollista sterilisaatiota tai kastraatiota koskevissa vastauksissa kannatettiin kuitenkin enemmän sen kohdistamista vapaasti ulkoileviin kissoihin, kuten yllä on esitetty. Toisaalta kissojen lukumäärän rajoittamiseksi ehdotettiin myös matalampaa kynnystä valvontaeläinlääkäreille määrätä sterilointi tai kastrointi ja selkeää sääntelyä siten, että eläinlääkäriin on helppo turvautua siihen.

5.1.4 Kissapopulaatioita koskevan lainsäädännön selkiyttäminen

Kyselyn vastaajat kokivat kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä olennaiseksi varhaisen puuttumisen, kun ei-toivottuja kissoja jo alkaa syntyä. Kuitenkin ongelmallisena koettiin tiedon saaminen ajoissa kehittyvistä tai olemassa olevista populaatioista ja myös lainsäädännön antamat mahdollisuudet puuttua ajoissa. Vastauksissa nostettiin esiin se, ettei lainsäädäntö anna mahdollisuutta puuttua kissojen hallitsemattomaan lisääntymiseen määräämällä ne leikkautettaviksi, vaan käsillä on oltava jokin muu hyvinvointiongelma, jotta populaatioihin puuttuminen on mahdollista. Vastauksissa ehdotettiin valvontaeläinlääkärille oikeutta ryhtyä populaationhallintatoimenpiteisiin jo varhaisessa vaiheessa, kun omistajan toiminta osoittaa tilanteen hallinnan puutetta. Tarkkoja säädöksiä kissojen hallitsemattomasta lisääntymisestä ja siihen puuttumisesta kaivattiin, jotta lain nojalla voisi määrätä eläimet leikkautettaviksi tai lopetettaviksi.

Kiinteistön tai kissojen omistajan yhteistyöhalukkuuden puutteen katsottiin vaikeuttavan populaatioihin puuttumista. Siihen liittyen koettiin ongelmalliseksi poliisin epäyhtenäinen esitutkintalinja: omistajien motivointi puuttumaan hallitsemattomaan lisääntymiseen on hankalaa ilman varmuutta rangaistavuudesta. Toisaalta eräs vastaaja piti lainsäädännön tarjoamia työkaluja erityisen puutteellisina silloin, kun kyse on villikissoista, joilla ei ole omistajaa laisinkaan. Eräässä villikissoja koskevassa vastauksessa katsottiin, että laissa asetetut lämpimän pitopaikan ja ehkäisyn vaatimukset tulisi täyttyä, tai muutoin kissat tulisi ottaa kiinni ja sairaat lopettaa. Villikissoja koskevaa vastuuta haluttiinkin selkiytettävän sen suhteen, tulisiko vastuun kissoista olla lopulta maanomistajalla, kunnalla vai muulla taholla. Tarkennuksia kaivattiinkin säädöksiin vastuutahoista villikissojen loukuttamiseksi ja hävittämiseksi.

5.1.5 Muita lainsäädännön kehittämisehdotuksia

Verkkokauppa. Eläinten verkkokauppaa ehdotettiin tiukemmin laissa rajoitettavaksi. Nettialustoilla voidaan myydä laittomasti maahantuotuja tai sairaita pentuja, ja helppo kanava pentujen myyntiin ei kannusta kissojen sterilisointiin.

Jalostus. Lainsäädännöllä voitaisiin myös puuttua haitalliseen jalostukseen, mikäli muut keinot eivät riitä. Ensisijaisesti jalostusta käsittelevissä vastauksissa suosittiin yhdistysten puuttumista haitalliseen jalostukseen sekä tiedotusta jalostuksen haitoista, mutta myös lainsäädäntö nousi vaihtoehtona esiin. Jalostuksen seurauksena on tietyissä kissaroduissa havaittu lisääntyneitä alttiutta sairauksille ja hyvinvointiongelmille. Tietyille kissaroduille jalostetun lyhyen kuonon aiheuttamat hengitysongelmat toistuivat vastauksissa, minkä lisäksi eräs yksittäinen vastaaja mainitsi scottish foldin rustohäiriöt, itämaisten kissojen astman sekä maine coonin akromegalian.

5.2 Muun vaikuttamisen tarve

5.2.1 Kissojen arvostuksen lisääminen

Kissojen heikko arvostus koettiin juurisyyksi moniin muihin kissojen hyvinvointiongelmiin ja arvostuksen parantaminen nähtiin tärkeäksi keinoksi parantaa kissojen oloja. Kissojen arvostusta verrattiin vastauksissa usein koiraan, ja vastaajat toivat esiin mm. sen, että kissoja hoidetaan vähemmän kuin koiria eikä kissoja koeta tarpeelliseksi ulkoiluttaa tai muuten virikkeellistää kuten koiria. Koiran hankintaa myös harkitaan tarkemmin, siitä ollaan valmiita maksamaan enemmän ja myös sen hoitoon ollaan valmiita panostamaan enemmän kuin kissan. Eräs vastaaja kiinnitti huomiota myös siihen, että koirapopulaatiot herättäisivät suurta huolta, mutta kissapopulaatioista ei välttämättä edes ilmoiteta viranomaisille.

Kissojen arvostusta ehdotettiin lisättävän tiedotuksen avulla. Osana tätä työtä tuotiin esiin yleisten kissaa koskevien myyttien kumoaminen. Vahingollisena myyttinä pidettiin useassa vastauksessa sitä, että kissa on helppo lemmikki, joka ei tarvitse virikkeitä. Tämän myytin kumoamiseen liittyy seuraavassa kohdassa esitetty kissojen käyttäytymistä, hoitoa ja sairauksia koskevan tiedon lisääminen. Samaan aihepiiriin liittyy uskomus siitä, että kissalla on yhdeksän elämää. Vastaajien mukaan osa omistajista uskoo kissan selviävän vailla hoitoa, eivätkä omistajat ole valmistautuneet kissan hoitokuluihin. Haitallisiksi myyteiksi lukeutuvat joidenkin vastaajien mukaan myös uskomukset siitä, että kissa pärjää luonnossa ja että kissan täytyy päästä ulkoilemaan vapaana.

Vastauksissa esitettiin, että omistajan vastuuta huolehtia kissastaan tulisi painottaa. Kissojen arvostusta voitaisiin parantaa tietoa lisäämällä sekä vaikeuttamalla kissan hankintaa esimerkiksi hintaa korottamalla. Myös kissojen leikkauttamisen katsottiin lisäävän välillisesti kissan arvoa, sillä se vähentää ilmaisten tai halpojen kissanpentujen päätymistä markkinoille. Edellä käsitellyn tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakon katsottiin myös lisäävän kissan arvostusta ja myös tunnistusmerkinnästä tiedottamista pidettiin tärkeänä. Eräs vastaaja ehdotti keinoksi myös omistajan ja kissan yhteisen toiminnan lisäämistä, mikä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten kissan arvostusta. Joissain vastauksissa kritisoitiin myös eläinlääkäreiden suhtautumista kissoihin. Eräs vastaaja kertoi kissojen jäävän usein myös eläinlääkäreillä vähempiarvoisiksi potilaiksi kuin koirien. Toinen vastaaja kritisoi joidenkin eläinlääkäreiden kohtelevan kissoja

piittaamattomasti tietämättömyyttään tai välinpitämättömyyttään. Usea vastaaja myös kertoi omassa työssään pyrkivänsä parantamaan kissojen arvostusta kohtelemalla niitä yhtä hyvin kuin muitakin lemmikkejä.

5.2.2 Kissojen käyttäytymistä, hoitoa ja sairauksia koskevan tiedon lisääminen

Moni vastaaja näki kissojen hyvinvointiin vaikuttavana isona ongelmana omistajien tietämättömyyden ja osaamattomuuden tunnistaa kissan hyvinvointiongelmia ja sairauksia. Tähän voisi usean vastaajan mielestä vaikuttaa lisäämällä tietoa. Tiedon levittämiseen ehdotettiin välineiksi kampanjoita ja julkista tiedottamista sekä viranomaisten että yhdistysten toimesta. Konkreettisina ehdotuksina tuotiin esiin tietoiskut siitä, miten kissan sairauksia voi ehkäistä ja toisaalta siitä, milloin kissa tulisi viedä eläinlääkärin tarkastettavaksi. Näin voitaisiin kenties vähentää viivyttelyä hoidon hankkimisessa, sekä sitä, ettei kissoja ymmärretä viedä ollenkaan eläinlääkəriin ennen kuin eutanasia on ainoa vaihtoehto. Myös koulutusten ja omistajille eläinlääkärin vastaanotolla jaettavien tiedotteiden avulla katsottiin olevan mahdollisuus lisätä kissoja koskevaa tietoa. Toisaalta yleisempääkin tiedotusta kaivataan, sillä osa eläinlääkäreistä koki, etteivät ongelmallisimmat tapaukset edes tuo kissojaan eläinlääkärille.

Omistajien katsottiin kaipaavan lisää tietoa monista eri hyvinvoinnin osa-alueista. Omistajia olisi monen vastaajan mielestä tärkeää valistaa siitä, milloin kissa tulee viedä eläinlääkəriin. Etenkin suunterveys nousi toistuvasti esiin merkittävänä hyvinvointiongelmmana, josta omistajilla on puutteelliset tiedot. Sisäkissojen virikkeettömyys, stressi ja ylipaino mainittiin myös ongelmina, joihin tiedottamisella tulisi puuttua. Omistajat kaipaavat vastaajien mukaan lisää tietoa myös turkinhoidon, rokotusten, ja loishäätöjen merkityksestä sekä liikajalostuksen haitoista kissan hyvinvoinnille. Tiedotuksen lisääminen vapaan ulkoilun riskeistä ja haitoista toistui vastauksissa. Myös kissojen pito ainoastaan sisätiloissa ilman mahdollisuutta ulkoiluun tahdottiin joissakin vastauksissa nostaa julkiseen keskusteluun ja kyseenalaistaa ylipäätään sisäkissojen pidon eettisyys.

5.2.3 Kissapopulaatioita koskevan tiedotuksen tarve

Kansalaisille suunnattu julkinen viestintäkampanja koskien kissapopulaatioita ja niiden ennaltaehkäisyä äänestettiin kyselyssä parhaiten kissaongelmia ennaltaehkäiseväksi viranomaisen tiedotustoiminnaksi. Eläinlääkäreiden mielestä viranomaistoimien onnistumista populaatioiden hallinnassa hankaloittaa se, ettei tieto populaatioista tule riittävän ajoissa. Kansalaisia voisikin tiedottamalla kannustaa ilmoittamaan populaatioista aiemmin esimerkiksi lisäämällä tietoa siitä, mitä haittoja kissapopulaatioista kissoille aiheutuu. Tiedottamisen kautta toivottiin selkeitä toimintaohjeita kansalaiselle, kun tämä epäilee kissan hoidon laiminlyöntiä tai populaatio-ongelmaa. Populaatioihin puuttumisesta toivottiin tehtävän mahdollisimman helppoa kansalaisille, mikä osaltaan edellyttää selkeitä velvoitteita ja ohjeita. Eräissä vastauksessa ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön

kotisivuille kaivattiinkin kissapopulaatioita koskevaa ohjeistusta, joka sisältäisi asiassa neuvovan tahon yhteystiedot.

Tiedottamisen toimivuudesta populaatioiden ehkäisemiseksi esitettiin myös eriäviä näkökantoja. Usea vastaaja kyseenalaisti tiedotuksen toimivuuden populaatio-ongelmissa, sillä niiden kytkeytyminen muihin sosiaalisiin ongelmiin hankaloittaa vastaajien mukaan niihin puuttumista. Eräs vastaaja toi esiin huolen siitä, että informaatiotulva haittaa jo tavallistakin kansalaista, eivätkä esimerkiksi syrjäytyneet lue tietopaketteja. Myös vanhusten tavoittamiseen tarvitaan erilaiset välineet kuin esimerkiksi nuorten huumeongelmaisten, vaikka molemmilla saattaa olla hallitsemattomasti lisääntyviä kissoja. Erään vastaajan mukaan maatalojen työkissoja koskeva viranomaistiedotus vuorostaan onnistuu parhaiten niitä kanavia, joiden kautta myös esimerkiksi tiedot maataloustukijärjestelmistä kulkevat.

5.2.3 Löytöeläinhuitoita koskeva ohjeistus

Eläinsuojeluyhdistysten tulisi useiden vastaajien mukaan kohdistaa resurssinsa terveisiin kissoihin, jotka voidaan onnistuneesti sijoittaa lemmikeiksi uusiin koteihin. Kroonisesti sairaiden ja todella villien, lemmikiksi sopimattomien kissojen lopettamista pidettiin useassa vastauksessa eettisempänä ratkaisuna, kuin aran kissan elämistä stressaavissa olosuhteissa ihmisen kanssa. Erään vastaajan mukaan löytöeläinhuitolat tulisi suunnitella paremmin huomioimaan se, että kissat joutuvat monesti viettämään siellä huomattavasti pidemmän ajan kuin koirat. Esiin nousi myös huoli siitä, etteivät pienet ja virikkeettömät häkit myöskään anna oikeaa kuvaa kissan tarpeista kissaa hankkivalle. Löytöeläinhuitoilla katsottiinkin olevan velvollisuus opastaa kissan hankintaa harkitsevaa kissan tarpeista ja toisaalta myös arvioida henkilön soveltuvuutta kissanomistajaksi.

Kissoille ehdotettiin myös muutamassa vastauksessa rajoitettua 6-12 kk ”säilytysaikaa” löytöeläinhuitoissa ja vastaavissa eläinsuojissa, etteivät kissat joudu elämään vuosia pienissä tiloissa liian suurissa ryhmissä. Muutamassa vastauksessa pohdittiin myös kissojen säilytysaikoja mahdollisen tunnistusmerkintä- ja rekisteröintipakon säätämisen jälkeen: näissä ehdotettiin merkitsemättöminä ulkoa löytyneiden kissojen lopettamista melko nopeasti ilman, että niitä säilytetään kunnan kustannuksella löytöeläinhuitolassa.

Eräessä yksittäisessä vastauksessa tuotiin esiin myös huoli siitä, että eläinsuojeluviranomaisten riippuvuus eläinsuojelujärjestöjen avusta vaikeuttaa tosiasiallisten ongelmien ratkaisemista huomattavalla tavalla, sillä riittävän koulutuksen puuttuminen ja tahto välttää kissojen lopettaminen saattavat hankaloittaa työskentelyä.

5.3 Muita kehitysideoita

5.3.1 Yhteistyön lisääminen eri toimijoiden välillä

Moni vastaaja katsoi yhteistyön lisäämisen eri toimijatahojen välillä tärkeäksi tekijäksi kissojen hyvinvoinnin parantamiseksi. Kissoja koskevien ongelmien katsottiin usein liittyvän isompiin sosiaalisiin ongelmiin, kuten syrjäytymiseen tai köyhyyteen, minkä vuoksi eläinsuojeluviranomaisten tulisi lisätä yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa. Kissojen huonojen olojen katsottiin joissain tapauksissa johtuvan omistajan elämönhallinnan puutteesta: huumeriippuvaisten tai syrjäytyneiden kissat jäävät helposti ilman tarvittavaa hoitoa ja myös pitopaikkojen siivottomuus voi aiheuttaa kissoille hyvinvointiongelmia. Sosiaalitoimelle kannatettiin koulutusta ja valistusta myös eläinsuojelutyöstä, jotta esimerkiksi eläinsuojeluilmoitusvelvoitteesta oltaisiin tietoisia. Erään vastaajan mukaan myös lastensuojelu- ja perheväkivaltatapauksissa tulisi olla matala kynnyks puuttua myös eläinten oloihin. Myös poliisi nostettiin esiin toimijana, joka voisi parantaa kissojen hyvinvointia. Toivottavana pidettiin yhtenäisempää esitutkintalinjaa ja matalampaa kynnystä puuttua eläinsuojelurikoksiin.

Suhtautuminen eläinsuojelujärjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön on osittain ristiriitaista. Toisaalta useammassa vastauksessa esiin tuotiin kanta, että eläinsuojelujärjestöjä tarvitaan populaatioiden poistamiseksi ja kissojen sijoittamiseksi, sillä viranomainen ei pysty tähän yksin. Toisaalta taas päätös kissojen lopettamisesta halutaan pitää eläinsuojeluvälvontaa tekevällä eläinlääkärillä ja vähentää kissojen pitkäaikaista säilyttämistä löytöeläinhoitoloissa. Myös eläinsuojelujärjestöjen roolia haluttiin joissain vastauksissa vähentää ja keskittää enemmän resursseja viranomaistyölle. Eräs vastaaja ehdotti, että valvontaeläinlääkärin työtä voitaisiin nopeuttaa ja tehostaa sillä, että saatavilla olisi yhteiskunnan järjestämä taho, jolle valvontaeläinlääkäri voisi toimittaa isotkin talteen otetut kissapopulaatiot. Näin eläinsuojelulain 44 §:n mukainen hoidon hankkiminen kissoille ei olisi yksittäisen viranhaltijan vastuulla ja tämän verkostoitumisen varassa.

Varsinkin populaatioihin puuttumisessa monen eri tahon yhteistyö katsottiin hyödylliseksi. Kansalaiset ovat tärkeässä roolissa populaatioista ilmoittamisessa ja metsästäjät sekä eläinsuojelujärjestöt työskentelevät populaatioiden hävittämiseksi. Eräässä ehdotuksessa kannatettiin populaatioidenhallintaan liittyvää suunnittelua kunta- tai kuntayhtymätasolla monien toimijoiden kesken siten, että suunnitteluun osallistuisivat eläinsuojeluviranomaisten lisäksi myös löytöeläinhoitolat, metsästysseurat ja sosiaaliviranomaiset. Populaatioihin puuttumisen helpottamiseksi ehdotettiin myös kuntien neuvottelevan ns. valmiin palvelupaketin metsästysseurojen ja eläintuhkaamoiden ym. kanssa, jotta kansalainen voi helposti yhdestä paikasta saada ratkaisun kissapopulaation hävittämiseen. Kuntien roolia ja vastuuta populaatioiden hallinnassa haluttiin joissakin vastauksissa lisätä esimerkiksi loukutuskustannusten suhteen, mutta toisissa vastauksissa taas tuotiin esiin valtion ja ympäristöministeriön alaisten tahojen vastuuta kustannuksista, sillä kyseessä on paitsi eläinsuojelu- myös luonnonsuojeluongelma. Yhteistyön tarpeellisuudesta populaatioiden hallinnassa kertonee myös eläinlääkäreiden ja

eläinsuojeluyhdistysten poikkeavat käsitykset kissapopulaatioiden määrän kehityksestä.

5.3.2 Kissan taloudellisen arvon nostaminen

Kissan taloudellinen arvo nousi vastauksissa toistuvasti esiin ja eriäviä mielipiteitä heräsikin vähävaraisten kissanomistajien tukemisesta. Jotkut vastaajat pitivät kissojen hyvinvoinnin kannalta tärkeänä kohtuuhintaisten eläinlääkäripalveluiden turvaamista ja vähävaraisten taloudellista tukemista kissojen hoidossa esimerkiksi kampanjoiden avulla. Useassa vastauksessa vähävaraisille suunnatut leikkauskampanjat katsottiin toimiviksi kissojen hyvinvoinnin parantamiseksi ja myös muuta taloudellista apua eläimen hoitokuluihin ehdotettiin. Tästä esimerkkeinä mainittiin etusetelit sekä tuettu eläinlääkäritoiminta. Eräs vastaaja toi esiin myös kannan, ettei kissan hankinnalle voida asettaa tulo rajoja eikä ihminen voi myöskään ennustaa taloudellisen tilanteensa kehitystä koko kissan elinkaaren ajaksi. Näin ollen kohtuuhintaisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus on tärkeää, sillä vastaajan mukaan vähävaraisilla on ja tulee aina olemaan kissoja.

Toisaalta usea vastaaja katsoi, ettei kissan arvoa tule alentaa, vaan korostaa sitä, ettei kissa ole helppo ja halpa lemmikki. Vastaajat pelkäsivätkin kissoja koskevien halpojen hintojen ja kampanjoiden entisestään madaltavan kissan arvostusta ja pitivät ongelmallisena sitä, ettei kissoihin olla valmiita samalla tavalla panostamaan kuin koiriin. Omistajien varattomuus saattaa näkyä vastaajien mukaan myös kissan vääränlaisena tai riittämättömänä ruokintana. Hintojen alentamisen sijaan tulisi omistajien olla myös taloudellisesti valmiita rokottamaan ja hoitamaan kissansa sekä tarvittaessa myös lopettamaan tämä, vaikka tästä koituisi kustannuksia. Moni vastaaja kaipasikin asennemuutosta siten, ettei kissaa enää pidettäisi halpana lemmikkinä, eivätkä kokeneet alennettujen hintojen auttavan tähän.

Muutamassa vastauksessa esitettiin, että pennut pitäisi luovuttaa ainoastaan riittävää korvausta vastaan, mikä nostaisi kynnyksen kissan hankkimiseen. Tämä saattaisi myös auttaa omistajien haluttomuuteen hoitaa kissojaan: hinnakasta hoitoa ei koeta järkeväksi, jos kissa ei ole maksanut mitään ja halvemmalla tai jopa ilmaiseksi saattaa saada uuden kissan.

Liite 1. Alkuperäinen kysely

Kysely eläinlääkäreille kissojen hyvinvoinnista

Vastaathan kyselyyn 31.8.2019 mennessä

1. Olen eläinlääkäri ja

- teen eläinsuojeluvalvontaa
- olen viranomainen, mutta en tee eläinsuojeluvalvontaa
- hoidan praktiikassani kissapotilaita
- en tee mitään edellä mainituista töistä

2. Laita tärkeysjärjestykseen (1 tärkein, 2 seuraavaksi jne.). Pidän vakavimpana kissoja koskevana eläinsuojeluongelmana huomioiden sekä yleisyys että yksilölle koitua haitta;

Vapaasti lisääntyviä kissoja ja kissapopulaatioita	Valitse ▼
Vakavasti laiminlyötyjä (pahoinpidellyt, nälkiintyneet ym.) kotikissoja	Valitse ▼
Hylättyjä kissoja	Valitse ▼
Kissojen vapaata ulkoilua onnettomuusriskin vuoksi	Valitse ▼
Sisäkissojen virikkeettömyyttä ja siitä seuraavia hyvinvointiongelmia	Valitse ▼
Sisäkissojen lihavuutta ja siitä seuraavia ongelmia	Valitse ▼
Kissojen ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja sairaudenhoidon puutteet	Valitse ▼
Muu kissojen hyvinvointiongelma, kerro tarkemmin alla	Valitse ▼

3. Jos vastasit edellä olevaan kysymykseen "Muu kissojen hyvinvointiongelma", kerro tässä tarkemmin

4. Laita tärkeysjärjestykseen (1 tärkein, 2 seuraavaksi jne.). Kissayksilöiden lukumäärällä mitaten kohtaan työssäni eniten ongelmia, jotka koskevat;

Vapaasti lisääntyviä kissoja ja kissapopulaatioita	Valitse ▾
Vakavasti laiminlyötyjä (pahoinpidellyt, nälkiintyneet ym.) kotikissoja	Valitse ▾
Hylättyjä kissoja	Valitse ▾
Kissojen vapaata ulkoilua onnettomuusriskin vuoksi	Valitse ▾
Sisäkissojen virikkeettömyyttä ja siitä seuraavia hyvinvointiongelmia	Valitse ▾
Sisäkissojen lihavuutta ja siitä seuraavia ongelmia	Valitse ▾
Hammasongelmia	Valitse ▾
Muu kissojen hyvinvointiongelma, kerro tarkemmin alla	Valitse ▾

5. Jos vastasit edellä olevaan kysymykseen "Muu kissojen hyvinvointiongelma", kerro tässä tarkemmin

6. Laita tärkeysjärjestykseen (1 tärkein, 2 seuraavaksi jne.). Viranomaisten tiedotustoiminta, joka auttaisi parhaiten ennaltaehkäisemään kissaongelmia, olisi;

Kansalaisille suunnattu julkinen viestintäkampanja koskien kissapopulaatioita ja niiden ennaltaehkäisyä	Valitse ▼
Kansalaisille suunnattu julkinen viestintäkampanja koskien sisäkissojen tarpeita	Valitse ▼
Tietomateriaali, jota valvontaeläinlääkäri voi jakaa kissojen omistajille koskien vapaana ulkoilevia kissoja ja työkissoja	Valitse ▼
Tietomateriaali, jota valvontaeläinlääkäri voi jakaa kissojen omistajille koskien asianmukaista sisäkissojen hoitoa ja virikkeellistämistä	Valitse ▼
Joku muu toiminta, kerro tarkemmin alla	Valitse ▼

7. Jos vastasit edellä olevaan kysymykseen "Joku muu toiminta", kerro tässä tarkemmin

Kysymykset 8-13 ovat valvontaa tekeville eläinlääkäreille

8. Kissapopulaatiolla tarkoitetaan tässä yhteydessä tietyssä paikassa tai alueella hallitsemattomasti lisääntyviä kissoja

Karkea arvio alueesi kissapopulaatioiden ja populaatioissa elävien kissojen lukumääristä

Mikä on alueesi väkiluku ongelman suhteuttamisen helpottamiseksi?

9. Käsitykseni mukaan kissapopulaatioiden määrä on alueellani viimeisten viiden vuoden aikana

- vähenemässä
- kasvussa
- pysynyt samana
- en osaa sanoa

10. Valitse enintään kolme tärkeintä. Kissapopulaatioiden ennaltaehkäisyssä olennaisinta olisi;

- valistuksen lisääminen
- varhainen puuttuminen, kun ei toivottuja kissoja jo alkaa syntyä
- vapaasti ulkoilevien kissojen sterilaation/kastraation säätäminen pakolliseksi
- kissojen tunnistusmerkinnän ja rekisteröinnin säätäminen pakolliseksi
- yhteistyö eläinsuojelujärjestöjen kanssa
- yhteistyö sosiaalitoimen kanssa
- muu, mikä?

11. Kissapopulaatioiden hallinnassa vaikeinta on tai eniten viranomaistoimien onnistumista rajoittaa;

- saada tieto kehittyvistä tai olemassa olevista populaatioista ajoissa
- ajanpuute hoitaa ongelma kuntoon
- lainsäädännön antamat mahdollisuudet puuttua ajoissa
- yhteistyön puute esim. vapaaehtoistoimijoiden kanssa
- populaation poistaminen käytännössä
- kissojen tulevaisuus
- muu, mikä?

12. Muissa kissoja koskevissa eläinsuojeluongelmissa parhaiten auttaisi;

- tiedotuksen lisääminen kissan tarpeista ja hyvästä hoidosta
- eläinsuojeluviranomaisten yhteistyö eläinsuojelujärjestöjen kanssa
- eläinsuojeluviranomaisten yhteistyö sosiaalitoimen kanssa
- valvonnan puuttumiskeinojen lisääminen lainsäädännöllä, miten?
- lainsäädännön tiukentaminen kissojen pitoa ja hyvinvointia koskien, miten?
- muu, mikä?

13. Olen verkostoitunut alueellani;

- poliisin kanssa
- sosiaalitoimen kanssa
- eläinsuojelualan vapaaehtoistoimijoiden kanssa
- muu kissaongelmiin liittyvä hyödyllinen verkosto, mikä?

Kysymykset 14-19 ovat kissoja praktiikassa hoitaville eläinlääkäreille.

14. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja ja jos kissaa ei ole tunnistusmerkitty, kannustan omistajaa tunnistusmerkitsemään ja rekisteröimään kissan

- aina, kun kissa käy vastaanotollani
- aina rokotuskäyntien yhteydessä
- ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä
- en koskaan
- muussa yhteydessä. Milloin?

15. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja ja jos kissaa ei ole leikattu, kannustan omistajaa leikkauttamaan kissan;

- aina, kun kissa käy vastaanotollani
- aina rokotuskäyntien yhteydessä
- ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä
- jos kissa on tullut suunnittelematta tiineeksi
- en koskaan
- muussa yhteydessä. Milloin?

16. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja, keskustelen omistajan kanssa kissan käyttäytymistarpeista ja sisäkissan virikkeellistämisestä;

- aina kun kissa käy vastaanotollani
- aina rokotuskäyntien yhteydessä
- ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä
- vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma
- muussa yhteydessä. Milloin?

17. Kun asiakkaakseni tulee kissanomistaja, keskustelen omistajan kanssa kissan muusta hyvästä hoidosta ja kissan tarpeista

- aina kun kissa käy vastaanotollani
- aina rokotuskäyntien yhteydessä
- ensimmäisen rokotuskäynnin yhteydessä
- vain, jos kissalla on jo ilmennyt asiaan liittyvä ongelma
- muussa yhteydessä. Milloin?

18. Teetkö yhteistyötä eläinsuojeluyhdistysten tms. tahojen kanssa kissojen leikkauttamiseksi?

- kyllä, teemme yhteistyössä leikkautuskampanjoita
- kyllä, leikkaan eläinsuojelusyistä kissoja alennetulla hinnalla
- en varsinaisesti, mutta eläinsuojelutapauksia tuodaan minulle asiakkaiksi samalla hinnalla kuin muitakin eläimiä
- en, mutta olisin halukas yhteistyöhön pyydettyessä
- en
- muu vastaus, mikä

19. Missä roolissa praktikko on näkemyksesi mukaan kissojen hyvinvoinnin parantamisessa?

20. Minkälainen muu toiminta ja minkä tahon toteuttamana olisi mielestäsi olennaista kissojen hyvinvoinnin parantamiseksi ja kissaongelmien ennaltaehkäisyksi?

21. Pyrin edistämään kissojen hyvinvointia muilla tavoin. Miten?

22. Mitä muuta haluaisit sanoa kissojen hyvinvoinnin ongelmista ja niiden ratkaisuista?

RUOKAVIRASTO

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Kannen kuva: Seija Salonen